

Årsrapport Gassnova 2017

Dato: 01.03.2018
U.off:
Sikkerhetsklass: Åpen
Dok.nr: 18/9-6
Rev.nr: 1
Godkjent av: Trude Sundset

Sign: Trude Sundset

Innhold

1	LEDERS BERETNING	3
2	INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL	5
3	ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER.....	7
3.1	FOND FOR CO ₂ -HÅNDBTERING.....	7
3.1.1	CLIMIT-DEMO	7
3.1.2	MODIFIKASJONER OG VIDEREUTVIKLING AV TCM.....	11
3.2	TEKNOLOGISENTER MONGSTAD (TCM)	12
3.2.1	TCM - DELMÅL.....	12
3.2.2	TCM – OPPDRAG	14
3.2.3	TCM ASSETS AS.....	14
3.3	FULLSKALA CO ₂ -HÅNDBTERING.....	15
4	BUDSJETT OG REGNSKAP	18
5	STYRING OG KONTROLL AV VIRKSOMHETEN	19
6	VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER	20
7	ÅRSBERETNING OG ÅRSREGNSKAP GASSNOVA.....	22
7.1	STYRETS BERETNING GASSNOVA	22
7.2	ÅRSREGNSKAP GASSNOVA	27
7.3	REVISJONSBERETNING GASSNOVA	39
8	ÅRSREGNSKAP TCM ASSETS AS	42
8.1	ÅRSREGNSKAP TCM ASSETS AS	42
8.2	REVISJONSBERETNING TCM ASSETS AS.....	49
9	ÅRSREGNSKAP FOND FOR CO ₂ -HÅNDBTERING	51
9.1	LEDELSESKOMMENTARER 2017	51
9.2	ÅRSREGNSKAP FOND FOR CO ₂ -HÅNDBTERING	52
9.3	REVISJONSBERETNING FOND FOR CO ₂ -HÅNDBTERING	58

1 LEDERS BERETNING

CCS er en viktig klimateknologi, og det norske fullskalaprojektet kan bli av stor betydning for at verden skal lykkes med CCS. FNs klimapanel konkluderer med at uten CCS er det vanskelig å se hvordan verden skal nå togradersmålet, og kostnadene med å redusere de globale utslippene kan bli betydelig høyere enn hvis CCS tas i bruk.

2017 har vært et begivenhetsrikt år, der vi har sett en økt internasjonal interesse for det norske arbeidet med CCS og passert viktige milepæler i den norske satsningen på veien til målet om å etablere et fullskala CO₂-håndteringsanlegg. Våren 2017 tildelte Gassnova studiekontrakter til Fortum Oslo Varme, Norcem og Yara. Aktørene fikk støtte til konsept- og forprosjekteringsstudier for CO₂-fangst ved sine anlegg, og konseptstudiene ble ferdigstilt som planlagt på høsten. CO₂ fra ett eller flere av disse anleggene skal etter planen fraktes med skip til et mellomlager på Kollsnes og fraktes videre i rørledning ut til en geologisk formasjon i Smeaheia-området i Nordsjøen.

Sommeren 2017 tildelte Gassnova kontrakt for konsept- og forprosjekteringsstudier av CO₂-lager til Statoil. Kort tid etter inngikk Statoil en partnerskapsavtale med Shell og Total om utvikling av CO₂-lageret. Konseptstudien for lager skal etter planen ferdigstilles sommeren 2018.

Det er svært gledelig at de tre oljeselskapene Statoil, Total og Shell går sammen i et partnerskap for å utvikle et CO₂-lager på norsk sokkel. Målet med statens CCS-prosjekt er å stimulere til utvikling av CCS slik at Norge og EU kan nå de langsiktige klimamålene til lavest mulig kostnad. Dette harmonerer godt med partnernes visjon om etter hvert å la andre få tilgang til lageret.

I statsbudsjettet for 2018 meddelte regjeringen at arbeidet med fullskala CO₂-håndtering i Norge skal legges frem for Stortinget etter at resultatene fra konseptstudiene på fangst er gjennomgått og kvalitetssikret, senest i forbindelse med revidert nasjonalt budsjett 2018. Fangstprosjektene ble dermed ikke direkte videreført til forprosjekteringsfasen som planlagt, men har redusert aktivitetsnivået i påvente av Stortingets beslutning.

Det er veldig gledelig å se at de samme tre olje- og energiselskapene som er en del av lagringsdelen av fullskalaprojektet også satser sammen med oss på videre utvikling av fangstteknologier ved Teknologisenter Mongstad (TCM) minst frem til 2020. TCM kan dermed fortsette arbeidet med å teste nye og potensielt mer effektive og rimeligere fangstteknologier som kan være aktuelle ved fremtidige utbygginger av CCS-prosjekter verden over. TCM kan også tilby unik erfaringsoverføring med tanke på målinger av utslipp, godkjenningprosesser for miljømyndigheter, samt trening av driftspersonell som skal arbeide ved fullskalaanlegg.

Denne unike erfaringen har vi sett økende etterspørsel etter – ikke bare fra de norske fullskala-aktørene, men også internasjonalt. TCM tilbyr nå å dele denne erfaringen med flere og utvidet i 2017 sin rolle som et globalt kompetansesenter ved å inngå samarbeidsavtaler med relevante selskap og institusjoner i Norge og utlandet. Sommeren 2017 undertegnet TCM en fire-parts intensjonsavtale for å videreutvikle karbonfangst (CCS) i samarbeid med norske og kinesiske selskaper. På denne måten kan Norge bidra til at kineserne reduserer sine CO₂-utslipp i årene som kommer.

Også i CLIMIT, Gassnova og Norges forskningsråds program for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering, ser vi en økende vektlegging av internasjonalt samarbeid. Man har også skiftet fokus fra primært CCS-løsninger fra gasskraftverk mot fangstløsninger fra andre kilder som for eksempel industriutslipp. Forskningen skal bidra til tidlig fullskala CO₂-verdikjeder i Europa, storskala lagring av CO₂ på norsk sokkel i Nordsjøen, og fremtidige løsninger for CO₂-håndtering. At dette engasjerer er det ikke tvil om. Rekordmange 250 personer fra forskning, næringsliv og offentlige institusjoner etc. deltok på Climit Summit i 2017.

Å realisere fullskala karbonfangst- og lagring i Norge kan innebære et like stort kutt i CO₂-utslipp som 25% av utslippene fra den norske bilparken. Når norsk industri strekker seg mot fremtiden trenger den klimateknologier som får ned utslippene – i stort nok omfang og raskt nok til å nå togradersmålet. CCS er den eneste klimateknologien som vi vet kan få bukt med store deler av industriens klimagassutslipp.

For å bidra til å øke kunnskapen blant folk flest om CCS som klimatiltak, har vi i år også jobbet med kunnskapsspredning og hvilke ord vi bruker når vi snakker om CCS. Vi ser at ved å forenkle språket kan vi nå mye bredere ut, noe som høstens «CCS-safari» var et godt eksempel på. Her fikk vi flotte oppslag i ledende norske og britiske medier etter å ha jobbet mer med folkeliggjøring av ord og begreper for å forklare hva CCS er og hvorfor det er så viktig.

Verden ser nå i økende grad til Norge. Det er en forventning om at Norge skal være et foregangsland i CCS-arbeidet. Et vellykket fullskala prosjekt vil synliggjøre at CCS er et reelt klimatiltak for industrien. Norge kan ikke alene løfte CCS til bred internasjonal realisering. Selv etter et vellykket norsk fullskalaprojekt, gjenstår viktig arbeid for at CCS skal finne sin plass i den energitransformasjonen som pågår akkurat nå. Prosjektet vil måtte forventes å bidra positivt i det internasjonale arbeidet for å overkomme de resterende «ikke-tekniske» barrierer. Internasjonalt samarbeid om CCS er viktig.

2018 blir et spennende år for Gassnova og CCS-satsingen, hvor behandlingen av det helhetlige fremlegget om fullskala CO₂-håndtering i Stortinget blir helt sentralt. Gassnova vil bistå OED med underlag til fremlegget slik at beslutningsgrunnlaget som utarbeides for Stortinget blir så godt og fullstendig som mulig.

2 INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Gassnova SF ble etablert som statsforetak i 2007 med foretaksmøtet som virksomhetens øverste myndighet. I 2017 ble TCM Assets AS etablert som et heleid datterselskap av Gassnova SF. 2017 er dermed første året det avlegges konsernregnskap. TCM Assets AS eier og leier ut testanleggene på Mongstad. Gassnova SF hører inn under Olje- og energidepartementet.

Foretaket er lokalisert i Porsgrunn. Gassnova skal ivareta statens interesser knyttet til fangst, transport og geologisk lagring av CO₂, og gjennomføre de prosjekter som foretaksmøtet bestemmer. Et hovedmål for foretakets arbeid er å fremme teknologiutvikling og kompetanseoppbygging for kostnadseffektive og framtidsrettede løsninger for CO₂-håndtering. Gassnova skal også innenfor sitt virkeområde være en faglig rådgiver for departementet i arbeidet med CO₂-håndtering.

Gassnova har en oppdragsorientert organisering med hovedfokus på gjennomføring av oppgavene knyttet til CLIMIT-programmet, TCM-engasjementsoppfølging og fullskala CO₂-håndtering. Videre har foretaket avdeling for kommunikasjon og samfunnskontakt samt en stabsavdeling.

Foretaket hadde 40 fast ansatte og en midlertidig ansatt per desember 2017. Ledergruppen bestod ved utgangen av 2017 av seks personer:

Trude Sundset, adm. dir.
Hans Jørgen Vinje
Roy Vardheim

Tove Dahl Mustad
Torund Bryhn
Ingveig Slettebø

Som statsforetak er Gassnova regnskapspliktig etter regnskapsloven. Kapittel 7 omhandler årsregnskapet for foretaket inkludert konsernregnskap. Kapittel 8 omhandler årsregnskapet for TCM Assets AS. Regnskapet er avlagt i tråd med god regnskapsskikk.

I tillegg til administrasjonstilskuddet som bevilges fra OED, har foretaket inntekter knyttet til salg av tjenester til TCM DA. Det er nærmere redegjort for dette i årsregnskapet.

I tabellen under gis en presentasjon av utvalgte nøkkeltall (beløp i NOK):

	2017	2016
1. Årsverk (årsnitt)	39,1	36,9
2. Samlet tildeling ¹⁾	1 047 042 775	1 882 470 590
Post 50, Fond for CO₂-håndtering ²⁾	94 236 000	134 600 000
CLIMIT-Demo	94 236 000	124 700 000
Videreutvikling av TCM DA	-	9 900 000
Post 70, Gassnova SF (inkl. mva)	437 219 000	160 324 000
Administrasjonstilskudd ³⁾	106 619 000	95 074 000
TCM-engasjementsoppfølging	-	12 000 000
Fullskala CO ₂ -håndtering	330 600 000	53 250 000
Post 71, Forskningstjenester, TCM DA ⁴⁾	515 587 775	1 587 546 590
3. Utnyttelsesgrad	N/A	N/A
4. Administrasjonstilskudd (ekskl. mva)	85 295 200	76 059 200
5. Lønnsandel av administrasjonstilskuddet	54,2 %	57,7 %
6. Lønnsutgifter per årsverk	1 183 930	1 189 951
7.1 Konsulentandel av adm.tilskudd ex. TCM EO ⁵⁾	10,1 %	3,8 %
7.2 Konsulentandel av adm.tilskudd ink. TCM EO ⁵⁾	16,4 %	N/A

1) I tillegg er det på post 1840, kap 96 Aksjer bevilget kr 2 000 000,- (TCM Assets AS)

2) For post 50 henvises til eget årsregnskap, se kap 8. I tillegg til tildelingen fra oppdragsbrevet er 8 MNOK i ubrukte investeringsmidler overført fra CO₂ Technology Centre Mongstad DA

3) Tildelt ramme 2017 for adm.tilskuddet er kr 106 619 000 inkl. mva, mens fakturert beløp til OED er 102 899 617 inkl. mva (82 319 694 ekskl. mva) TCM Engasjementsoppfølging (TCM EO) er inkludert i adm.tilskuddet f.o.m. 2017

4) Post 71 Kjøp av forskningstjenester TCM DA blir rapportert direkte i statsregnskapet og fremkommer ikke i årsrapporten til Gassnova

5) TCM Engasjementsoppfølging (TCM EO) er inkludert i administrasjonstilskuddet fom. 2017

Konsulentandel er opplyst med og uten TCM EO for sammenligningsformål

Det er gitt separat redegjørelse for kostnader knyttet til TCM-engasjementsoppfølging og Fullskala CO₂-håndtering i kapittel 4 i årsrapporten og i årsregnskapet.

3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

3.1 FOND FOR CO₂-HÅNDBTERING

Formålet til Fond for CO₂-håndtering er å være en forutsigbar og langsiktig finansieringskilde for utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering. Fond for CO₂-håndtering hører inn under Olje- og energidepartementet. Gassnova SF er ansvarlig for forvaltningen av midlene. Fondets inntekter består av overføringer fra statsbudsjettet. Fondets kapital skal benyttes til tiltak som samsvarer med fondets formål, innenfor de føringer som departementet fastsetter i oppdragsbrev og regelverk for tilskudd. Fondet har i 2017 vært rettet mot CLIMIT-Demo og modifikasjoner og videreutvikling av TCM.

3.1.1 CLIMIT-DEMO

CLIMIT er et program for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering, administrert i samarbeid mellom Gassnova og Norges forskningsråd. Gassnova er tilskuddsforvalter for demonstrasjonsdelen av CLIMIT, CLIMIT-Demo, og er leder av et felles sekretariat for CLIMIT bestående av personell fra Gassnova og Norges forskningsråd.

Det er avholdt seks ordinære programstyremøter og to ekstraordinære programstyremøter i 2017. Programstyremøte nr. 5 ble kombinert med besøk på Tjeldbergodden der Statoil redegjorde for sin satsning innen hydrogen og befaring på det CLIMIT støttede pilotanlegget til Mem Tech (Reinertsen New Energy).

Programstyret bestod ved utgangen av 2017 av følgende medlemmer:

- Hans Roar Sørheim Leder
- Eva Halland Nestleder/medlem
- Per Reidar Ørke Medlem
- Per Aagaard Medlem
- Mette Vågnes Eriksen Medlem
- Anita Utseth Medlem
- Karen Lyng Anthonsen Medlem
- Sveinung Hagen Medlem
- Eystein Leren Medlem
- Marie Bysveen Medlem
- Espen Bernhard Kjærgård Observatør

CLIMIT-Demo skal gi økonomisk støtte til utvikling og demonstrasjon av teknologier for CO₂-håndtering som bidrar til:

- Utvikling av kunnskap, kompetanse, teknologi og løsninger som kan gi viktige bidrag til kostnadsreduksjoner og bred internasjonal utbredelse av CO₂-håndtering.
- Utnyttelse av nasjonale fortrinn og utvikling av ny teknologi og tjenestekonsepser med kommersielt og internasjonalt potensial.

Punktene over er likelydende som delmålene fra OED gitt i Oppdragsbrevet til Gassnova for 2017, og har fungert som en rettesnor for sekretariatets arbeid og dialog med søkere til CLIMIT-Demo. Sekretariatet og programstyret vurderer fortløpende om ulike prosjekter som innstilles til å få støtte bidrar til å oppnå disse delmålene.

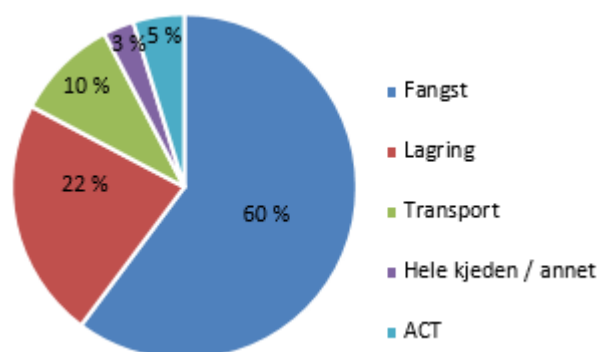
Ny programplan for CLIMIT

Utsiktene for hvordan CO₂-håndtering skal tas i bruk globalt og nasjonalt har endret seg siden CLIMIT-programmet ble etablert for 11 år siden. CLIMIT-sekretariatet utarbeidet i 2016 en ny programplan som ble lansert offentlig under CLIMIT Summit i mars 2017. I programplanen pekes det på tre hovedsatsingsområder frem mot 2022:

- Tidlig fullskala CO₂-verdikjeder i Europa
- Storskala lagring av CO₂ på norsk sokkel i Nordsjøen
- Fremtidige løsninger for CO₂-håndtering

Prosjekter i CLIMIT-porteføljen

Fordeling for alle prosjekter som har vært aktive i 2017 (både de som var bevilget før 2017 og nye bevilgninger i 2017):

CO₂-fangst

Det er en økende interesse fra norsk prosessindustri for CO₂-håndteringsprosjekter, og det forventes flere CLIMIT-Demo søknader som følge av dette i 2018. Det er også registrert interesse fra utenlandske aktører med tanke på tilknytning til en fremtidig norsk CCS-infrastruktur. Som eksempel kan nevnes en pågående CLIMIT-Demo idestudie, hvor SINTEF Energi i samarbeid med raffinerierer Preem og Chalmers Universitet skal evaluere muligheter for å få testet CO₂-fangstteknologi på Preem sine raffinerier i Lysekil og Gøteborg, og blant annet se på bruk av tilgjengelig restvarme for solventregenerering.

Et annet eksempel er CDI Global som sammen med prosjektpartnere Tel-Tek, Elkem og Polchar skal evaluere muligheter for å flytte deler av Polchars produksjon av char (ren fast karbon – «raffinert kull») til Norge med CO₂-fangst og tilknytning til fremtidig CCS-infrastruktur. Polchar leverer char som råstoff til norsk og europeisk smelteverksindustri.

I 2017 ble EDDICUT slutført: Et fireårig prosjekt, ledet av NTNU, i samarbeid Tel-Tek, Universitet i Utrecht og med flere industripartnere. Prosjektet har utviklet et rammeverk og metode (best practice - due diligence) for å «benchmarke» fangstteknologier basert på vurderinger av teknologi, økonomi og miljø i et livsløpsperspektiv (Life Cycle Analysis). Prosjektet ble avsluttet med en konferanse der resultatene ble presentert og diskutert. Alle verktøy og resultater fra dette prosjektet er åpent tilgjengelig på prosjektets hjemmeside.

I løpet av de senere år er flere prosjekter under CLIMIT-Demo drevet av nye teknologileverandører. Som eksempel kan nevnes norske Fjell Technology Group (FTG) sitt såkalte «3C-konsept», hvor FTG i samarbeid med Statoil, SINTEF og Prototech utvikler en ny og mer kompakt løsning for solventbasert

CO₂-fangst som kan gi opphav til betydelig reduserte kostnader, lavere vekt og plassbehov enn konvensjonell fangstteknologi.

CO₂-transport

CLIMIT ser en positiv utvikling i porteføljen av prosjekter for CO₂-transport. Utviklingen i det norske fullskala-prosjektet har medført at oljeselskapene Statoil, Total og Shell har blitt mer aktive som partnere i prosjekter som støttes av CLIMIT-Demo. Prosjektene innenfor dette området har ofte teknologisk modenhet og tidshorisont som gjør at disse prosjektene vil kunne bidra til å redusere risiko og kostnader i det norske fullskala- og andre tidlige CCS-prosjekter.

Prosjektet «DeFACTO» ledet av Statoil skal gjennomføre eksperimentelle forsøk av CO₂-transport i rør. Forsøksdata fra prosjektet skal brukes til å validere programvare for simulering av CO₂-strømning («flow assurance»). På slutten av 2017 sluttet Total seg til Statoil og Sintef Energi som ny partner i prosjektet.

Prosjektet «CO₂WellMat» undersøker korrosjon i CO₂ injeksjonsbrønner. Dette prosjektet ledes av IFE med blant andre Statoil og Shell som partnere. Prosjektet vil utføre forsøk for å studere hvordan ulike urenheter i CO₂ strømmen påvirker korrosjonsratene til ulike rørmaterialer.

Prosjekt «CO₂SafeArrest» er et samarbeid mellom DNVGL og det australske forskningsinstituttet Energy Pipelines CRC. Prosjektet utvikler verktøy for dimensjonering av CO₂ rørledninger for å unngå løpende brudd, og prosjektet utvikler også modeller for å simulere spredning av CO₂ fra brudd i rørledninger. Prosjektet gjennomførte en test av løpende brudd i et rør i september 2017. Data fra forsøket brukes til å utvikle og validere nevnte verktøy for løpende brudd og spredning av CO₂. Prosjektet finansieres av norske og australske myndigheter.

CO₂-lagring

Det norske fullskala-prosjektet har skapt økt engasjement fra industrien rettet mot å støtte teknologiutvikling innen CO₂ lagring. Flere nye prosjekter, motivert ut fra behov man ser knyttet til utvikling av Smeaheia-lageret, har vært under utvikling i 2017 og vil bli fremmet for vedtak i 2018.

CLIMIT-Demo mottar søknader fra teknologileverandører innen CO₂-lagring. Selskaper som Norsar, Octio Geophysical samt Norges Geotekniske Institutt utvikler teknologier for overvåking av CO₂-lagre. Aker Solutions utvikler, i samarbeid med brukerne, teknologi for å bygge ut oljefelt på sokkelen med tanke på å gjennomføre økt oljeutvinning med CO₂. Iris utvikler sammen med Sintef simuleringsprogram som setter et oljeselskap bedre i stand til å beregne effekten av CO₂-injeksjon på økt oljeutvinning.

Norsar og OCTIO Geophysical har over tid utviklet metoder for å benytte mikroseismikk for overvåking av CO₂-lagre. Norsar utvikler denne teknologien videre gjennom deltagelse i CO₂-injeksjonsprosjektet i Decatur i USA samt i et samarbeid med nederlandske institutter og industri der man studerer mikroseismikk i Groningen gassfelt. For 2018 vil man studere muligheter for å anvende denne teknologien på Smeaheia-lageret.

OED har i Oppdragsbrevet til Gassnova for 2017 oppstilt følgende oppdrag:

1. [I samarbeid med Norges forskningsråd gjennom CLIMIT-programmet legge til rette for deltakelse i et ERA-NET Cofund ACT](#)

«Accelerating CCS Technologies (ACT)» er et program for CCS-forskning som finansieres av EU-kommisjonen og støtteordninger i ni europeiske land. Programmet støtter åtte internasjonale CCS prosjekter som startet opp i 2017. ACT har et samlet støttebudsjett på om lag 41 millioner euro. EU-kommisjonen bidrar med 12 millioner euro mens de ni medlemslandene bidrar med resten. CLIMIT-programmet bidrar med den norske deltagelsen og bidrar med om lag 6,5 millioner euro fordelt mellom FoU- (administrert av Norsk Forskningsråd) og Demo- (Gassnova) delen av programmet. De respektive lands bidrag finansierer de respektive lands deltagelse.

CLIMIT-Demo sekretariatet har inngått kontrakt og følger opp de to største ACT-prosjekter:

- «Accelerating Low carbon Industrial Growth through CCUS (ALIGN)»
- «Enabling a Low-Carbon Economy via Hydrogen and CCS (ELEGANCY)».

2. Løpende kartlegge behov og ta nødvendige initiativer knyttet til utviklingen av teknologier for CO₂-håndtering

Gassnova holder seg løpende oppdatert om viktige utviklingstrekk innen CCS og gjennomfører regelmessige analyser innen dette området. Gjennom deltagelse i ulike fora bidrar man til å holde seg oppdatert og gir viktige innspill til utviklingen innen CCS teknologier. Et konkret eksempel på dette er Gassnova sin deltagelse i et arbeid mot Mission Innovation:

Mission Innovation – Accelerating the Clean Energy Revolution- er et initiativ på ministernivå med deltakelse fra regjeringer i 23 medlemsland (22 land pluss EU). Norge er aktivt medlem av Mission Innovation (MI). Mission Innovation (MI) ble lansert ved åpningen av klimaforhandlingene i Paris i desember i 2015.

Målet til Mission Innovation er å bidra til raskere utvikling av rene energiteknologier ved å signifikant akselerere innovasjon og gjøre rene energiteknologier bredt tilgjengelig globalt. Det er definert syv Innovation Challenges (ICs) som er teknologiske områder hvor MI-landene mener økt internasjonal oppmerksomhet er essensielt. CCUS (Carbon Capture Utilization and Storage) er en av disse.

Formål: Muliggjøre opp mot null utslipp av CO₂ fra kraftverk og energiintensiv industri (prosessindustri) ved bruk av CCS.

Dette arbeidet er startet gjennom en workshop i september 2017 der inviterte eksperter fra MI-landene var samlet for å komme frem til prioriterte forskningsområder.

Arbeidet skal resultere i en rapport som publiseres i løpet av første kvartal 2018. Gassnovas representant, som for øvrig var en av lederne for fangst-workshopen, har ansvaret for den delen av rapporten som omhandler CO₂-fangst. Rapporten vil gi MI-landene råd om prioriterte forskningsområder innen CO₂ håndtering.

3. I samarbeid med Norges forskningsråd gjennom CLIMIT-programmet støtte opp om bruk av ECCSEL

ECCSEL er en felleseuropeisk laboratorie-infrastruktur for CO₂-håndtering som skal bidra til mer effektiv forskning og utvikling av CO₂-fangst, -transport og -lagring. ECCSEL gikk over i permanent driftsstatus juni 2017 og er nå etablert som et permanent pan-European forsknings-infrastruktur nettverk i form av et ERIC (European Research Infrastructure Consortium). ECCSEL er ledet av NTNU og har hovedkontor i Trondheim. De tiltak som har fått støtte fra ECCSEL i Norge bygger på forutgående CLIMIT-prosjekter og det er her klare synergier mellom videre ECCSEL støtte til infrastruktur og videre prosjektstøtte fra CLIMIT-Demo. Når ECCSEL nå er gått over i driftsfase, forventer vi enda nærmere sammenkobling mot CLIMIT-støttede prosjekter.

4. I samarbeid med Norges forskningsråd vurdere og synliggjøre hvordan nye og eksisterende tiltak innenfor rammen av CLIMIT-programmet kan bygge opp under at CO₂-håndteringsteknologier raskere når markedet og tas i bruk

Ny programplan for CLIMIT ble vedtatt i 2016 og satt i drift i 2017. Denne peker på satsinger rettet mot å støtte opp under fullskala-satsing i Norge og Europa og gir sekretariat og programstyre et verktøy for å prioritere satsingen gjennom CLIMIT mot de første fullskalakjedene.

Gassnova har i 2017 hatt møter med ENOVA og Innovasjon Norge for å legge grunnlag for økt samarbeid i virkemiddelapparatet spesielt rettet mot CO₂-fangst fra industriutslipp. Samarbeid med Innovasjon Norge vil også rette seg mot den internasjonale arena for å synliggjøre norsk CCS-teknologi mot andre land.

CLIMITs programplan er et sentralt underlag i arbeidet som har foregått i 2017 med oppdatering av Energi21-strategien for perioden 2018-22, spesielt innenfor og i tilknytning til området «CO₂-håndtering». Dette teknologiområdet vil spille en viktig strategisk rolle innenfor alle målområdene til Energi21, for å tydeliggjøre hvorfor og hvordan myndighetene bør prioritere sin FoU-innsats, næringens ambisjoner og Norges komparative fortrinn innenfor CO₂-håndtering.

5. Vurdere hvordan CLIMIT-programmet kan bidra til gevinstrealisering av fullskalaprojektet.

Gassnova har fått i oppdrag fra OED å vurdere hvordan CLIMIT best brukes for å realisere gevinster fra fullskalaprojektet. CLIMIT kan bidra ved støtte opp under videre teknologiutvikling basert på læring fra prosjektet eller markedsstimulering som prosjektet gir. I tillegg gir CLIMIT-sekretariatets markedsorientering mulighet for reelle synergier i forhold til å identifisere kommende prosjektet og dele læring.

Som del i innspillet i forbindelse med Regjeringens ekspertutvalg for grønn konkurransekraft utarbeidet prosessindustrien i Norge et veikart for økt verdiskapning fra industrien, kombinert med nullutslipp i 2050. I dette veikartet har CCS og BioCCS en betydelig rolle frem mot 2050. Dette viser muligheter CO₂-håndtering kan gi for fortsatt høy industriell aktivitet i Norge, kombinert med ambisiøse klimamål. CLIMIT er i dialog med flere industriklynger for å støtte deres arbeid med å se på veikart knyttet til CO₂-håndtering i sine områder.

I en fremtid med en strengere klimapolitikk er det også naturlig å forvente at steder med CO₂-infrastruktur vil være attraktive for etablering av ny industri. En del av CLIMITs prosjekter knyttet til demonstrasjonsprosjektet vil være relatert til å vurdere tekniske løsninger og merkostnadene for et anlegg ved å knytte seg opp mot den potensielle infrastrukturen i fullskalaprojektet.

3.1.2 MODIFIKASJONER OG VIDEREUTVIKLING AV TCM

TCM har i løpet av 2017 utviklet en ny strategi for den nye driftsperioden. Strategien peker både på behovet for å oppgradere eksisterende infrastruktur, men har i tillegg definert et nytt fokusområde rundt utvikling av nye og kommende teknologier. Testing av nye teknologier vil sannsynligvis foregå i mindre modulære enheter. Membranteknologi og kombinasjoner av membran- og solventbaserte teknologier er blant de mest modne teknologiene. Dermed er det mest nærliggende at denne type teknologier vil være egnet til å bli testet i industriell skala, slik som ved TCM. Dette vil kreve ressurser for ombygging og modifikasjoner. Infrastruktur for nye teknologier planlegges som mindre modulære enheter og eksisterende fond vil i stor grad dekke dette behovet i driftsperiodens første del.

Det er i 2017 utbetalt 8,4 MNOK fra Fond for CO₂-håndtering til videreutvikling av TCM. Samtidig er det tilbakebetalt 8 MNOK fra TCM, som gjelder ikke brukte investeringsmidler fra den forrige

driftsperioden. Oppfølging av andre økonomiske forhold relatert til driften av teknologisenteret blir nærmere omtalt i pkt. 3.2.2

3.2 TEKNOLOGISENTER MONGSTAD (TCM)

Formålet med TCM er å utvikle kunnskap og bidra til teknologiske løsninger for CO₂ fangst som kan redusere kostnader, samt teknisk, miljømessig og økonomisk risiko. TCM er designet for å kunne teste, verifisere og demonstrere ulike CO₂-fangstteknologier i industriell skala, og er verdens største og mest fleksible testanlegg for CO₂-fangst.

I 2017 ble teknologisenteret omorganisert med ny eierstruktur og nye eiere. Selskapet CO₂ Technology Centre Mongstad DA («TCM 2009») er avviklet og anlegget overdratt til TCM Assets AS. «TCM 2009» var eid av den norske stat (75,12%), Statoil ASA (20%), A/S Norske Shell (2,44%) og Sasol New Energy Holdings Proprietary Ltd (2,44%). Driften av teknologisenteret ble videreført i det nystartede selskapet Technology Centre Mongstad DA (TCM). Overdragelsen av anlegget og oppstarten i det nye driftsselskapet trådte i kraft 18. august 2017.

TCM er organisert som et selskap med delt ansvar (DA). Selskapsmøtet er selskapets øverste styrende organ. Gassnova forvalter statens andel på 77,5%. I tillegg har Statoil ASA (Statoil), A/S Norske Shell (Shell) og Total E&P Norge AS (Total) en eierandel på 7,5% hver. Det ble avholdt totalt ni selskapsmøter i 2017. Fem selskapsmøter i forrige og fire i den nye driftsperioden.

Roy Vardheim gikk fra rollen som Administrerende Direktør i TCM til leder for avdelingen TCM Engasjementsoppfølging i Gassnova i september 2017. I påvente av ansettelse av en ny permanent administrerende direktør har Anne-Berit Hjorth Viken fungert både i rollen som administrerende direktør og som driftsleder.

Ved utgangen av 2017 besto selskapsmøtet i TCM av følgende personer:

• Roy Vardheim	Leder	Gassnova
• Ingveig Slettebø	Varamedlem	Gassnova
• Stig-Harald Soligard	Medlem	Statoil
• Hege Rognø	Varamedlem	Statoil
• Svein Olaf Nesse	Medlem	Shell
• Kristina Wittmeyer	Varamedlem	Shell
• Jeremy Cutler	Medlem	Total
• David Nevicato	Varamedlem	Total

3.2.1 TCM - DELMÅL

OED har i Oppdragsbrevet til Gassnova for 2017 oppstilt følgende delmål:

1. **Legge til rette for at statens deltakelse i teknologisenteret kan nyttiggjøres best mulig blant annet gjennom kunnskapsspredning og teknologi-utbredelse, slik at kostnader og risiko for fullskala CO₂-fangst kan reduseres**

I tillegg til løpende testkampanjer, fokuserer TCM i økende grad aktiviteten også rundt kunnskapsspredning, ved å definere seg selv som et globalt kompetansesenter for CO₂ - fangstteknologi.

I juni 2017 ble det signert en samarbeidsavtale med det kinesiske Guangdong-prosjektet, hvor TCM skal bidra med kompetanse for å bygge opp et mindre testsenter i regionen. TCM fakturerer timer for dette arbeidet, og har i tillegg mottatt 350 000 NOK i støtte fra Innovasjon Norge Beijing for å utvikle samarbeidet ytterligere.

TCM har også etablert samarbeid med de norske fullskala-prosjektene og det er signert bi- og trilaterale avtaler mellom TCM, aktører og teknologileverandører. Hensikten er å bidra med faglig støtte i forbindelse med valg av teknologi. Avhengig av fremdriften i fullskalaprojektet, vil denne aktiviteten også være viktig i 2018. Også i dette arbeidet er det avtalt at TCM skal fakturere timer.

I forbindelse med den åpne vitenskapelige testkampanjen (MEA3), som er kjørt siste halvår 2017 planlegges det flere offentlige publikasjoner.

2. Legge til rette for en langsiktig og god utnyttelse av anleggene og den etablerte infrastrukturen ved at nye teknologi-leverandører knytter seg til teknologisenteret for å teste alternative teknologier.

TCM har i løpet av 2017 utviklet og vedtatt en ny strategi for perioden 2017 til 2020. Strategien har definert 6 fokusområder:

- Fremme videre utvikling av aminbaserte fangstteknologier
- Tilrettelegge og utvikle flere åpne vitenskapelige testkampanjer
- Utvikle allianser med internasjonale finansieringsinstitusjoner og FoU-miljøer
- Økt kunnskapsdeling knyttet til CO₂ fangst, med særlig fokus på de norske fullskala prosjektene.
- Utvide fokus geografisk og se på muligheter for bruk av CCS i flere bransjer
- Identifisere og fasilitere testing av nye og kommende fangstteknologier

Det er kjørt to testkampanjer i 2017. Det amerikanske teknologiselskapet ION Engineering avsluttet sin kampanje i første halvår, etter en vellykket testkampanje, finansiert gjennom DoE/NETL-systemet i USA. Det bilaterale samarbeidet mellom Norge og USA er fortsatt meget nyttig og viktig for TCM.

Det er også kjørt en større åpen vitenskapelig kampanje (MEA3). Denne kampanjen ble kjørt fra juli og ut året. Kampanjen har vært omfattende med flere sponsorer og samarbeidspartnere fra industri, akademia og forskningsinstitusjoner. Dette er første gang TCM har kjørt en slik åpen kampanje med flere eksterne sponsorer. Kampanjen har vært bygget opp rundt 5 testmoduler:

- Testing for reduksjon av kostnader for CO₂-fangst
- Utprøving av adaptiv prosesskontroll i samarbeid med teknologiselskapet Cybernetica (støttet av CLIMIT-Demo)
- Utforskning av utslippsmekanismer, Aerosolve, i samarbeid med bla. SINTEF (støttet av CLIMIT-Demo)
- Materialteknologi
- Akademisk samarbeid, sammen med NTNU, DTU og Imperial College

Potensialet for kunnskapsspredning etter en slik åpen kampanje er meget stort. Som nevnt over vil resultatene fra denne kampanjen bli publisert og presentert bredt i flere fora i løpet av 2018. TCM deltar også i ALIGN CCUS-prosjektet, som er et delprosjekt under EU-prosjektet (ACT) ERA-NET, et co-funding program i Horizon 2020. Det forventes at testkjøringen på TCM for dette programmet vil foregå i 2019. Også i dette prosjektet er SINTEF en viktig samarbeidspartner for TCM.

3. I samråd med departementet ferdigstille avtaleverk for videre drift av teknologisenteret etter at eksisterende deltakeravtale løper ut i august 2017.

Forhandlinger om fortsatt drift ved teknologisenteret foregikk over en periode på rundt 1,5 år. I denne perioden ble det fremforhandlet et nytt sett med avtaler. Som et resultat av forhandlingene ble eierskapet til anlegget og driften av anlegget skilt ut i to selskaper. Videre ble eierandelene til de industrielle partnere like (7,5%) og dermed endret fra forrige driftsperiode. Det nye avtaleverket regulerer også tydeligere en mulig inntreden av nye industrielle partnere.

3.2.2 TCM – OPPDRAG

1. Følge opp avtaleverket for TCM, herunder ivareta statens interesser i TCM

Driften av TCM er finansiert ved kjøp av forskningstjenester. Gassnova følger opp statens engasjement som er regulert iht. selskapsavtalen, herunder foretar utbetalinger til TCM DA. Utbetalinger rapporteres direkte i statsregnskapet og fremkommer ikke i Gassnova SF's regnskaper. Gassnova sender månedlige kontantinnkallinger til OED for midler bevilget under kap. 1840 post 71 i henhold til mottatte fakturaer fra TCM. Den økonomiske oppfølgingen av TCM foregår blant annet i selskapsmøter og ved annen økonomisk oppfølging og kontroll av selskapet.

I 2017 er det utbetalt tilsammen 515,6 MNOK for kjøp av forskningstjenester og tilskudd til eiendomsskatt for TCM Assets AS. Dette er 8,4 MNOK under tildelt ramme i supplerende oppdragsbrev fra OED.

2. På vegne av staten følge opp låneavtalen med TCM DA

Ved avviklingen av TCM 2009 i 2017 var alle lån nedbetalt i sin helhet. Det er betalt henholdsvis 303,6 MNOK i avdrag og 0,6 MNOK i renter for statens andel i 2017. Låneavtalen er i perioden 2012-2017 fulgt opp av Gassnova ved vedlikehold og oppdatering av egen lånemodell utarbeidet for slik oppfølging. Modellen ble brukt til å verifisere rente- og avdragsbeløp og renteendringer er kvalitetssikret.

Driftsselskapet fra 2017, TCM DA, er ikke finansiert ved lån.

3. Vurdere hvordan TCM kan bidra til gevinstrealisering av fullskalaprojektet, herunder erfaring med å håndtere konfidensiell informasjon samtidig som man skal bidra til kunnskapsdeling og teknologisamarbeid

I samarbeid med fullskalaprojektet er det etablert samarbeid med samtlige tre fangstaktører, med hensikt å overføre kompetanse fra TCM til aktørene. Det er utarbeidet bi- og trilaterale avtaler, hvor hensikten har vært å beskrive hvordan konfidensiell informasjon skal håndteres i slike møter. I tillegg bidrar TCM i gevinstrealiseringsarbeidet i fullskalaprojektet, som ledes av Fullskala avdelingen i Gassnova.

3.2.3 TCM ASSETS AS

TCM Assets AS er et datterselskap eid 100% av Gassnova. Selskapet eier 100% av anlegget og administrasjonsbygget på Mongstad. Eierskapet til anlegget og driften av teknologisenteret er skilt i to selskap og staten eier eiendomsselskapet 100% via Gassnova. TCM Assets betalte ikke noe kontantvederlag for anleggene; vederlaget utgjør dermed summen av de forpliktelser som TCM

Assets har pådratt seg ved overtakelsen, herunder spesielt rivningsforpliktelsene. Anlegget ble på overdragelsestidspunktet verdsatt til 134 MNOK. TCM Assets har etter omfattende forhandlinger mellom staten, Statoil, Shell og Total sikret seg inntekter relatert til utleie av anlegget som mer enn dekker de forpliktelsene TCM Assets har påtatt seg.

Det er for 2018 avtalt at staten dekker selskapets eiendomsskatt via et tilskudd direkte fra staten. Øvrige inntekter i selskapet kommer fra utleie av anlegget til TCM.

3.3 FULLSKALA CO₂-HÅNDBTERING

OED har i Oppdragsbrevet til Gassnova for 2017 oppstilt følgende oppdrag vedrørende fullskala CO₂-håndtering:

1. Ha ansvar for at det gjennomføres konseptstudier og forprosjektering for en hel CO₂-håndteringskjede med CO₂-fangst, -transport og -lagring

Mulighetsstudiene fra sommeren 2016 viste at CO₂-fangst er teknisk mulig ved Norcem sementfabrikk i Brevik, ved Yaras ammoniakfabrikk på Herøya og ved Oslo Kommunes (nå Fortum Oslo Varme) energigjenvinningsanlegg på Klemetsrud. Mulighetsstudien anbefalte å videreføre prosjektet med minimum to fangstaktører og en transportløsning med skip. Lagringsløsningen som ble anbefalt var et mellomlager på Vestlandet med rørledning ut til Smeaheia-området, som er lokalisert øst for Trollfeltet. CO₂ skal lagres i en egnet undersjøisk formasjon.

19. april 2017 tildelte Gassnova studiekontrakter til Klemetsrudanlegget AS (nå Fortum Oslo Varme), Norcem AS og Yara International ASA. Aktørene fikk støtte til konsept- og forprosjekteringsstudier for CO₂-fangst ved sine anlegg. Konseptstudiene ble ferdigstilt som planlagt i september/oktober 2017.

30. juni 2017 tildelte Gassnova kontrakt for konsept- og forprosjekteringsstudier av CO₂-lager til Statoil. Konseptstudien for lager skal etter planen ferdigstilles sommeren 2018. Den 2. oktober inngikk Statoil en partnerskapsavtale med Shell og Total om utvikling av CO₂-lageret. I november ble det besluttet at et CO₂-mottaksanlegg skal legges til CCB Kollsnes i Hordaland.

Gassco har i perioden hatt ansvaret for transportdelen av prosjektet. Brevik Engineering og Larvik Shipping har gjennomført konseptstudier om skipstransport av CO₂, som Gassco har fulgt opp. Statoil har senere overtatt ansvaret for forprosjektering av skipstransport.

For å sikre samordning av studiearbeider, modning av grensesnitt mellom aktørene og optimering på tvers av CO₂-håndteringskjeden, har Gassnova opprettet «Teknisk komité for CO₂-kjede». De industrielle aktørene – det vil si Fortum Oslo Varme, Norcem, Yara og Statoil – deltar i komiteen. Sammen med de industrielle aktørene har Gassnova vurdert og identifisert risiko knyttet til grensesnittene og helheten i CO₂-håndteringskjeden. I samarbeid med Statoil har Gassnova tatt initiativ til en logistikkstudie på transport og mellomlagring av CO₂ på tvers av kjeden.

Regjeringen besluttet i forbindelse med statsbudsjettet for 2018 at et «helhetlig fremlegg» om arbeidet med fullskala CO₂-håndtering skal legges frem for Stortinget etter at resultatene fra konseptstudiene for fangst er gjennomgått og kvalitetssikret, senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2018. Fangstaktørenes forprosjekteringsstudier ble dermed ikke påbegynt som planlagt høsten 2017. Fortum Oslo Varme, Norcem og/eller Yara vil ikke gjenoppta arbeidet med forprosjekteringsstudiene før saken er behandlet i Stortinget.

Gassnova ferdigstilte høsten 2017 en rapport som, etter avtale med OED, begrenset seg til en kort oppsummering av de utførte konseptstudiene for fangst og transport – inkludert en teknisk evaluering og rangering av støttemottakerne innen fangst. «Kommersielle» aspekter ble altså ikke evaluert, og Gassnovas rangering av støttemottakerne kan derfor alene ikke oppfattes som en anbefaling. Gassnova opprettholder anbefalingen om at minst to fangstaktører bør videreføres til forprosjekteringsfasen. Det er risikoer knyttet til alle de tre aktørene, og ved videreføring av minst to fangstaktører til forprosjektering, reduseres risikoen for at prosjektet ikke blir gjennomført som følge av at fangstaktøren faller fra.

Gassnova vurderte imidlertid modningsgraden i støttemottakernes fremlagte kostnadsestimater, og fant at alle støttemottakere har modnet sine prosjekter til om lag klasse 3 jf. AACE (Association for the advancement of Cost Engineering), dvs. kostnadsestimater hvor usikkerheten er anslått å være om lag +/- 30% av forventningsverdiene. Avklaringer knyttet til endelig bygg- og driftsavtale, samt hvordan fangstaktørene tilpasser seg denne, vil kunne endre kostnadsestimatene betydelig.

Gassnova har videre arbeidet med en rapport som omhandler hele CO₂-håndteringskjeden: «Interimrapport for CO₂-håndteringskjeden, status i desember 2017» Rapporten ble oversendt OED i utkasts form, den 20. desember 2017, og vil oversendes i endelig versjon på nyåret 2018.

2. Fremlegge en rangering av fangst- prosjektene etter avtalte kriterier før inngåelse av studiekontrakter og ved konseptvalg

Etter at Fortum Oslo Varme, Norcem og Yara hadde fullført sine konseptstudier høsten 2017 evaluerte og rangerte Gassnova de tre aktørene etter kriteriene gitt i konkurransegrunnlaget for studieavtalene. Kriteriene som ble lagt til grunn var: fangstkapasitet og anleggets egnethet, fremlagte fremdriftsplaner, gjennomføringsevne, bidrag til teknologisk utvikling og tilrettelegging for kunnskapsoverføring. De ulike kriteriene var vektet ulikt.

Evalueringen var en del av grunnlaget for «Ikke-kommersiell statusrapport etter konseptstudier (DG2) for fangst og transport» som er omtalt i punkt 1 over.

3. Støtte departementet i arbeidet med å lage forhandlingsstrategi og delta i forhandlingene om avtaler for støtte til investering og drift

Olje og energidepartementet har hatt ansvaret for å forhandle frem avtalene med industriaktørene om støtte til investering og drift i bygge- og driftsfasen.

Gassnova har bistått OED og gitt innspill på avtaleutkast og vedlegg til avtalene. Gassnova har også deltatt i en rekke forhandlingsmøter mellom OED og industriaktørene. Gassnova har ikke hatt noen aktiv rolle i forhandlingene, men deltatt som faglig rådgiver.

4. Identifisere, planlegge og realisere gevinster for å maksimere nytten av prosjektet

I mulighetsstudien identifiserte Gassnova behov for å jobbe med å oppnå målene og kravene i OEDs konseptvalgutredning (KVU) «Demonstrasjon av fullskala fangst, transport og lagring av CO₂», utover det å kun arbeide med prosjektmodningen. Atkins/Oslo Economics kvalitetssikret KVU-en i 2016. Kvalitetssikringsrapporten (KS1) la vekt på behovet for å jobbe mer med nyttesiden til prosjektet. Med bakgrunn i mandat fra OED intensiverte Gassnova dette arbeidet i 2017. Arbeidet har fått

navnet «gevinstrealisering». I tråd med oppdragsbrevet oversendte Gassnova gevinstrealiseringsrapporten til OED i juni 2017.

Gassnova arbeider med gevinstrealisering med utgangspunkt i veilederen fra Direktoratet for økonomistyring (DFØ). DFØ forklarer gevinstrealisering slik: «Gevinstrealisering innebærer å planlegge og organisere med tanke på å hente ut gevinster av et tiltak, og å følge opp disse gevinstene slik at de faktisk blir realisert.» Gassnova har måttet gjøre nødvendige tilpasninger til fullskalaprojektet.

I studieavtalene som er inngått med industriaktørene er bidraget til gevinstrealisering en viktig del. Alle industriaktørene har levert planer for gevinstrealisering for sine delprosjekter og begynt å gjennomføre gevinstrealiseringsaktiviteter.

Gassnovas rapport fra juni er også et viktig grunnlag for OEDs dokument «Arbeid med gevinstrealisering. Som et vedlegg til dette dokumentet har Gassnova utarbeidet en oppdatert beskrivelse av sannsynligheten for at andre CO₂-håndteringsprosjekter kan komme etter et norsk fullskalaprojekt. Gassnova vil videre arbeide med å operasjonalisere gevinstrealiseringsarbeidet i henhold til eventuelle innspill som vil gis fra departementet og kvalitetssikrer. Flere tiltak for gevinstrealisering ble gjennomført i 2017, blant annet deling av læring fra prosjektet og et begynnende arbeid med å se på hvordan den etablerte infrastrukturen kan utnyttes videre.

5. Vurdere organisering av utbyggings og driftsfasen for et fullskala CO₂-håndteringsprosjekt, herunder hvilke oppgaver staten bør ha

Gassnova har utredet ulike modeller for organisering av utbyggings- og driftsfasen for et fullskala CO₂-håndteringsprosjekt. Temaet har vært tatt opp i flere styremøter i 2017. I møte den 28. februar sluttet styret seg til administrasjonens vurderinger og anbefaling om en overordnet organisasjonsmodell. På grunnlag av dette sendte Gassnovas et utkast til anbefalt modell til OED den 6. mars. Det er imidlertid ennå ikke avklart hvordan roller og ansvar for CCS-kjeden skal organiseres. Organisering av roller og ansvar tidlig i det videre prosjektmodningsløpet er viktig fordi dette vil redusere den totale risikoen i prosjektet.

4 BUDSJETT OG REGNSKAP

Gassnova SF er tildelt midler over statsbudsjettet, kap. 1840. Det er stilt krav om at det skal utarbeides en særskilt oversikt over bruken av øremerkede midler under kap. 1840, post 70 knyttet til:

- TCM-engasjementsoppfølging
- Fullskala CO₂-håndtering

Årsregnskapet til foretaket inkluderer inntekter og kostnader knyttet til ovennevnte prosjekter, se note 2, 4 og 11 til dette. Tildelt administrasjonstilskudd under kap. 1840 post 70 dekker lønns-kostnader for egne ansatte som arbeider i prosjektene. Det samme gjelder husleie og andre driftskostnader for innleide prosjektmedarbeidere som benytter foretakets lokaler. I prosjekt-regnskapet inngår således kun direkte prosjektrelaterte kostnader, som innleie av konsulenter, kjøp av studier og lignende.

Tabellen under viser bokførte beløp i 2017. Alle beløp er eksklusiv merverdiavgift.

Beløp i NOK ekskl. mva

Prosjektbetegnelse, kap. 1840 post 70	IB bankmidler (til gode fra 2016)	Fakturert OED	Bokførte kostnader	Overført Gassnova Adm. tilskudd	UB bankmidler 2017
TCM- engasjementsoppfølging	2 975 506,10	6 624 493,90	7 741 285,08	1 858 714,92	
Fullskala CO ₂ -håndtering	5 995 775,78	176 600 000,00	171 626 579,36	-	10 969 196,42
Sum	8 971 281,88	183 224 493,90	179 367 864,44	-	10 969 196,42

Kostnadene er dels finansiert ved innbetaling fra OED i 2017, 183,2 MNOK (189,5 MNOK inkl. mva.) i tillegg til overføringer fra OED tidligere år (IB bankmidler 9 MNOK). Etter fratrekk for årets kostnader er OEDs netto tilgodehavende vedrørende fullskala CO₂-håndtering ved utgangen av 2017 lik 11,0 MNOK.

5 STYRING OG KONTROLL AV VIRKSOMHETEN

Gassnova skal utøve sin forretningsvirksomhet på en etisk forsvarlig, bærekraftig og ansvarlig måte. Foretaket har særlig fokus på forebyggende tiltak rettet mot anti-korrupsjon og habilitetsspørsmål, både gjennom holdningsskapende arbeid og mer åpenhet. Gassnova er opptatt av forsvarlig anvendelse og kostnadskontroll av fellesskapets midler, og at foretakets arbeid utføres med en høy etisk standard, kvalitet og faglig integritet. Foretakets krav og forventninger er tydeliggjort i retningslinjer for foretakets arbeid med samfunnsansvar, samt retningslinjer og prinsipper for etikk, habilitet og varsling. Retningslinjene er åpent tilgjengelig via foretakets Internettside.

Gassnovas verdier; Integritet - Respekt - Mot - Ansvar, skal prege all vår virksomhet og samhandling internt i Gassnova i tillegg til vårt samarbeide med eksterne partnere.

Det blir lagt stor vekt på god risikostyring i Gassnova ved å kartlegge mulige risikoer. I tillegg til denne kartleggingen utarbeides aktuelle avbøtende tiltak som har til hensikt å redusere risikoene til akseptabelt nivå. Utgangspunktet for risikostyringen er mål og oppgaver som beskrevet i oppdragsbrevet, samt samfunnsoppdraget slik som Gassnova har definert dette: *Gassnova skal bidra til å fremskaffe løsninger og resultater som kan gjøre CCS til et effektivt tiltak for reduksjon av CO₂-utslipp.*

De viktigste risikoene som er identifisert er:

- Staten og industriaktørene kommer ikke til enighet om rammebetingelser for realisering av fullskala CO₂-håndtering
- Bortfall av CO₂-kilde til fullskala CCS-kjede
- Manglende avklaring med hensyn til roller og ansvar av fullskalaprojektet i utbygnings- og driftsfasen
- Manglende aktivitet på TCM grunnet kundesvikt
- Mister muligheten til å teste på røykgass fra gasskraftverk

Til alle disse risikoene er det utarbeidet et sett med tiltak for å redusere disse til et akseptabelt nivå ved å minske sannsynligheten for at risikoen inntreffer, eller konsekvensen hvis den allikevel skulle inntreffe.

6 VURDERING AV FRAMTIDSUTSIKTER

Verdens land ble i 2016 i Paris enige om å arbeide for at den globale oppvarmingen bør holdes godt under to grader og helst begrenses til 1,5 grader i forhold til før-industrielt nivå. Det er bred enighet om at CO₂-håndtering må tas i bruk i stort omfang globalt dersom klimamålene skal nås. Imidlertid er utsiktene til rask internasjonal utbredelse av CCS svake og står i sterk kontrast til behovet for CCS som IEA, IPCC og andre sentrale aktører har beskrevet. Selv om ingen lands myndigheter peker på at de har behov for CCS de neste 10-15 år, er det generelt sett betydelig mangel på gode nasjonale analyser om hvordan klimamålene skal nås etter 2030.

Gjennomføringsstrategien for det norsk demonstrasjonsprosjektet er innrettet slik at det kan redusere flere konkrete markedsbarrierer som har hindret utbredelse av CCS internasjonalt så langt. Om strategien lykkes, kan prosjektet bidra vesentlig til at CCS blir tatt i bruk andre steder. Det vil imidlertid fortsatt gjenstå betydelige barrierer for internasjonal utbredelse av CCS, som mangelen på egnede forretningsmodeller samt nasjonal infrastruktur og regulering av transport og lagring av CO₂. Dette gjør at arbeidet med teknologiutvikling og utbredelse av CCS vil måtte fortsette i mange år fremover, og Gassnovas akkumulerte erfaring kan vise seg å bli nyttig også på lengre sikt.

Et helhetlig fremlegg om arbeidet med fullskala CO₂-håndtering skal legges frem for Stortinget i vårsesjonen 2018. Utfallet av Stortingets behandling våren 2018 vil fastsette rammene for det videre arbeidet med fullskala med hensyn til omfang, tidsplan og realisering av prosjektet og dets nytteverdi. Det er en viktig målsetting at det norske fullskala-prosjektet for CO₂-håndtering skal kunne gi en rekke positive ringvirkninger for samfunnet. Arbeidet med å kartlegge ringvirkningene og andre verdier fullskalaprojektet genererer, samt å sørge for at verdiene faktisk realiseres, kalles gevinstrealisering.

Prosjektet kan generere verdi for samfunnet gjennom fire dimensjoner: 1) Demonstrere at fullskala CO₂-håndtering er mulig og trygt; 2) Gi kostnadsreduksjoner for kommende prosjekter; 3) Gi reduserte CO₂-utslipp; 4) Legge til rette for næringsutvikling

Demonstrere at fullskala CO₂-håndtering er mulig og trygt

Dersom Norge lykkes med å realisere en fullskala CCS-kjede, vil dette vise at klimatiltaket CO₂-håndtering er mulig, både kommersielt, regulatorisk og teknisk. Det internasjonale energibyrået (IEA) har gjentatte ganger påpekt at Norge kan spille en viktig rolle som foregangsland, og at dette kan få andre land til å komme etter. Demonstrasjon av CCS som klimatiltak kan gi følgende virkninger:

- Land som har avskrevet CCS som klimatiltak, kan igjen legge CCS inn i sine klimaplaner og stille finansiering til rådighet.
- Myndigheter kan stille strengere klimakrav gjennom innkjøp osv. fordi CCS gjør produksjon av utslippsfrie produkter mulig.
- Bedrifter som ønsker å posisjonere seg for et strengere klimaregime kan regne med CCS som et virkemiddel.

Verdien av å gjennomføre et godt prosjekt og med det bidra til å øke tilliten til CCS som klimatiltak anses å være betydelig.

Kostnadsreduksjoner for kommende prosjekter

Et fullskala CO₂-håndteringsprosjekt vil gi læring og erfaringer som nye CCS-prosjekter kan dra nytte av. Reelle erfaringer gir også mer målrettet forskning, som igjen kan gi bedre og rimeligere tekniske løsninger. Arbeidet med aktivt å dele og spre læring er systematisert gjennom arbeidet med gevinstrealisering.

Deler av infrastrukturen som etableres i forbindelse med fullskala-prosjektet vil ha overskuddskapasitet. Det betyr for eksempel at lageret kan ta imot mer CO₂ enn den mengden som det første prosjektet genererer. Å dele på infrastrukturen som allerede er etablert, kan bidra til at de neste prosjektene kan bli betydelig rimeligere.

Legge til rette for næringsutvikling

Tilgang til en infrastruktur for transport og lagring av CO₂ kan tilrettelegge for næringsutvikling. Industri som i sin natur er utslippsintensiv kan fortsatt ha livets rett under et strengere klimaregime med en CO₂-infrastruktur tilgjengelig. Ny industri kan ønske å etablere seg i nærheten av en slik infrastruktur fordi det muliggjør produksjon av klimavennlige produkter. Det er grunn å til å vente økt etterspørsel etter klimavennlige produkter etter hvert som klimakravene stammes til. For Norge kan dette bety at industri her i landet vil kunne få en styrket konkurransevne i forhold til andre nasjoner som ikke har en slik infrastruktur tilgjengelig.

Produksjon av ren hydrogen basert på naturgass, utslippsfri sement, stål og kjemikalier er eksempel på industrier som kan dra nytte av en CO₂-infrastruktur. I tillegg er energigjenvinning en bransje som viser interesse for å håndtere sitt CO₂-utslipp.

Gjennom prosjektet kan også involverte teknologileverandører og -miljøer få økt mulighet til å selge teknologi og kunnskap til kommende prosjektet. Dette kan også bidra til næringsmuligheter.

Reduserte CO₂-utslipp

Det norske fullskalaprojektet for CO₂-håndtering vil bidra til betydelige reduksjoner i norske CO₂-utslipp. Bli alle prosjektene videreført slik de er beskrevet i mulighetsstudien, vil prosjektet kunne bidra til å redusere CO₂-utslippene i Norge tilsvarende 25 prosent av utslippene fra den norske bilparken. Den økonomiske verdien av dette vil avhenge av kvoteprisen på utslippstidspunktet. Selv med lav kvotepris, er den økonomiske verdien betydelig.

Satsingen henger sammen

Arbeidet med gevinstrealisering illustrerer også godt hvordan Gassnovas ulike aktiviteter - CLIMIT, TCM og fullskala – henger sammen. Forskning, støttet av CLIMIT, og problemløsning i testanlegg som TCM, kan komme til å bli viktig for fremdriften i prosjektet. TCM er primært et testsenter for teknologiutvikling, men utvidet i 2017 sin rolle til også å fungere som et internasjonalt kompetansesenter som kan bidra til at globale prosjekter lykkes med utbredelsen av CCS-teknologi. CLIMIT-programmet har vært et sentralt virkemiddel for forskning, utvikling og demonstrasjon av CO₂-håndteringsteknologi gjennom mer enn ti år, og det er lagt et godt grunnlag for et tett og langsiktig samarbeid mellom forskning og industri. I den reviderte programplanen til Climit pekes det på tre hovedsatsingsområder frem mot 2022: Tidlig fullskala CO₂-verdikjeder i Europa, Storskala lagring av CO₂ på norsk sokkel i Nordsjøen og Fremtidige løsninger for CO₂-håndtering.

7 ÅRSBERETNING OG ÅRSREGNSKAP GASSNOVA

7.1 STYRETS BERETNING GASSNOVA

Virksomheten

Gassnova SF er statens foretak for CO₂-håndtering. Selskapet ble opprettet 3. juli 2007 og eies av Olje- og energidepartementet. Gassnova SF skal ivareta statens interesser knyttet til fangst, transport og lagring av CO₂. Rammene for virksomheten fastlegges gjennom vedtektene og årlige oppdragsbrev fra Olje- og energidepartementet med angivelse av økonomiske rammer, mål, styringsparametere og rapporteringskrav. Gassnova har kontorsted i Porsgrunn og hadde 41 ansatte ved utgangen av 2017, derav 1 midlertidig.

Gassnovas hovedmål er å fremme teknologiutvikling og kompetanseoppbygging for kostnadseffektive og framtidsrettede løsninger for CO₂-håndtering. Gassnova skal også innenfor sitt virkeområde være en faglig rådgiver for staten i arbeidet med CO₂-håndtering og skal legge til rette for å realisere nytte og gevinster av de ulike oppgavene foretaket har.

Gassnova skal ivareta statens interesser i Teknologisenteret for CO₂-fangst på Mongstad (TCM), som skal bidra til teknologiutvikling for økt utbredelse av CO₂-fangst globalt. Teknologisenteret har som mål å skape en arena for langsiktig og målrettet utvikling, testing og kvalifisering av teknologi for CO₂-fangst og bidra til internasjonal spredning av disse erfaringene, slik at kostnader og risiko for fullskala CO₂-fangst kan reduseres.

Etter fem års drift ved Teknologisenteret for CO₂-fangst på Mongstad er eierstruktur og driftsmodell endret. Som et resultat av omorganiseringen av teknologisenteret er eierskap til anlegget og driften av anlegget splittet. Staten ved Gassnova overtok eierskapet til anlegget og det ble opprettet et eget driftsselskap. Gassnova stiftet 24. mai 2017 datterselskapet TCM Assets AS, hvor Gassnova er 100% eier. Gassnova SF (morselskap) og TCM Assets AS (datterselskap) utgjør konsernet Gassnova. TCM Assets AS har som formål å eie og leie ut CO₂-fangstanlegg på Mongstad. Driftsselskapet Technology Centre Mongstad DA eies av Statoil, Shell, Total og Staten ved Olje- og Energidepartementet. Gassnova følger opp Statens eierandel på vegne av OED.

Gassnova har ansvar for å gjennomføre og følge opp planleggingsarbeidet for realisering av fullskala fangst, transport og lagring av CO₂ i Norge. Dette arbeidet omfatter blant annet konsept- og forprosjekteringsstudier av CO₂-fangst og –lagring, samt bistå Olje- og energidepartementet i utarbeidelsen av nødvendig beslutningsunderlag for Stortingets behandling. Gassnova skal også identifisere, planlegge og realisere gevinster for å maksimere nytten av fullskala prosjektet, blant annet gjennom å tilrettelegge for kunnskapsdeling og teknologisamarbeid sammen med industriaktørene som deltar i CO₂-håndteringskjeden. Arbeidet med gevinstrealisering tar utgangspunkt i effektmålet for satsingen. Fullskala prosjektet skal:

1. Gi kunnskap som viser at det er mulig og trygt å gjennomføre fullskala CO₂-håndtering
2. Gi produktivetsgevinster for kommende prosjekter gjennom lærings- og skala effekter
3. Gi læring knyttet til regulering og insentivering av CO-håndteringsaktiviteter
4. Etablere markedsaktører, videreutvikle leverandører og gi næringsutvikling

CLIMIT er et program for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering. Programmet omfatter Norges forskningsråds støtteordning for forskning og utvikling (FoU-delen) og

Gassnova SFs støtte til utvikling og demonstrasjon (Demo-delen). Gassnova har koordineringsansvar for og leder sekretariatsfunksjonen som ivaretas i fellesskap med Norges forskningsråd. Foretaket skal gi økonomisk støtte til utvikling og demonstrasjon av teknologier for CO₂-håndtering som bidrar til:

- Utvikling av kunnskap, kompetanse, teknologi og løsninger som kan gi viktige bidrag til kostnadsreduksjoner og bred internasjonal utbredelse
- Utnyttelse av nasjonale fortrinn og utvikling av ny teknologi og tjenestekonsepser med kommersielt og internasjonalt potensial

Styret

Gassnovas styre består av 6 medlemmer, og var i 2017 sammensatt som følger:

- Morten Ruud, leder (Einar Steensnæs frem til 20. juni 2017)
- Marianne Holmen, nestleder
- Trond Moengen
- Alfred Nordgård
- Cathrine Brekke
- Ståle Aakenes, ansattvalgt representant (Liv Lønne Dille frem til 1. juli 2017)

En observatør valgt blant de ansatte deltar også i styremøtene:

- Camilla Bergsli (Aslak Viumdal frem til 1. juli 2017)

Styrets arbeid

Gassnova har fått ansvaret for å følge opp fullskala prosjektet og koordinere hele CCS-kjeden gjennom konsept- og forprosjekteringsfasen. Styret har hatt en tett oppfølging av dette planleggingsarbeidet, og styret har hatt status for fullskala prosjektet som sak på agendaen i samtlige styremøter i 2017. Olje- og energidepartementet har opprettet en styringsgruppe som skal sørge for de prinsipielle og overordnede beslutningene i prosjektet, hvor administrerende direktør i Gassnova har vært medlem og ansvarlig for forberedelse og fremleggelse av saker. Gassnovas styre har drøftet sakene i forkant av behandlingen i styringsgruppen, der det har vært relevant.

Styret har i sitt arbeid lagt særlig vekt på utviklingen av formålstjenlige rammer og prosess for gjennomføring av konkurransen om støtte til konsept- og forprosjekteringsstudier av CO₂-fangst og – lagring, og har blant annet behandlet kvalifikasjons- og tildelingskriterier for konkurransen, prosedyre for evaluering av tilbudene samt innstilling til tildeling av støtte. Styret har i denne sammenheng vært opptatt av behovet for etablering av en robust gjennomføringsstrategi for prosjektet, tidsplan og samordning av de ulike delene av CCS-kjeden samt statens økonomiske eksponering i studiefasen og ved realisering av prosjektet. Styret har drøftet statens og Gassnovas rolle og ansvar i bygge- og driftsfasen av prosjektet i flere styremøter. Gassnova oversendte en anbefaling om videre organisering til Olje- og energidepartementet våren 2017, med bakgrunn i foretakets formål, erfaring og industrielle kompetanse, samt prioriteringer knyttet til effektmålene for prosjektet.

Gassnova fikk i oppdragsbrevet for 2017 i oppgave å gjennomføre en systematisk prosess for å identifisere og synliggjøre gevinster fra fullskala CO₂-håndtering, samt legge planer for hvordan disse gevinstene kan realiseres. Styret anser arbeidet med gevinstrealisering som en sentral oppgave for Gassnova fremover, særlig med hensyn til å oppnå synergieffekter mellom de ulike oppgavene foretaket har og tilrettelegge for reduksjon av kostnader og risiko for CCS.

Programstyret for CLIMIT--programmet vedtok i 2017 ny programplan, og styret har med bakgrunn i denne gjennomført kontaktmøte med CLIMIT programstyre for gjensidig informasjonsutveksling og drøfting av felles utfordringer og muligheter.

Styret har i 2017 vært engasjert i prosessen vedrørende etablering av ny eierstruktur for Teknologisenteret på Mongstad (TCM), som følge av utløp av gjeldende partnerskapsavtale i august 2017. Styret har vært opptatt av viktigheten av å legge til rette for langsiktig aktivitet ved teknologisenteret, avtalestruktur og fordeling av roller og ansvar mellom aktørene, samt forhold knyttet til en eventuell utvidelse av partnerskapet med nye industriaktører. Styret har vært involvert i arbeidet med omorganiseringen av teknologisenteret og blant annet påsett at TCM Assets har inngått avtaler som sikrer tilstrekkelige inntekter ved utleie av anlegget. Styret har jevnlig blitt orientert om status i arbeidet med forretningsutvikling for å sikre fremtidig aktivitet ved teknologisenteret.

Det har vært avholdt 17 styremøter i Gassnova SF i beretningsåret, hvorav 9 ordinære og 8 ekstraordinære møter.

Helse, miljø, sikkerhet og kvalitet

Gassnova har en målsetting om null ulykker samt ingen skader på mennesker, miljø eller materielle verdier. Det er ikke registrert skader eller ulykker i direkte tilknytning til foretakets aktiviteter. Totalt sykefravær i foretaket i 2017 har som tidligere år vært lavt, og var på 425 dager, som utgjør 4,1%. Det jobbes aktivt med å redusere sykefravær, blant gjennom utarbeidelse av oppfølgingsplaner for sykemeldte og tilrettelegging av oppgaver og arbeidsforhold.

Gassnova har etablert et kvalitetssystem hvor helse, miljø og sikkerhet er en integrert del av arbeidsprosessene. Foretaket legger vekt på forebyggende arbeid og det etableres årlige revisjonsplaner med fokus på kontinuerlig forbedring. Det er i 2017 gjort en forenkling og tilpasning av Gassnovas kvalitetssystem, herunder gjennomgang av foretakets HMS rutiner og organisering av HMS arbeidet. Styret har videreført arbeidet med utvikling av foretakets risikobilde. Styret har vektlagt behovet for en noe mer dynamisk tiltaksliste og tydelige aksjoner med kortere tidsfrister, slik at risikobildet kan bli et enda bedre styringsverktøy for foretakets ledelse og styre. Det er med bakgrunn i en endring i Arbeidsmiljøloven med hensyn til retningslinjer for varsling, også gjort en endring i Gassnovas varslingsrutiner hvor nestleder i styret er utpekt som varslingsinstans. Som en del av Gassnovas ansvar for oppfølging av statens eierandel i TCM DA, har foretaket i 2017 også fulgt opp forhold knyttet til HMS og utslipp knyttet til TCM.

Gassnova hadde ingen egne direkte utslipp i 2017 og har således ikke bidratt til forurensning av det ytre miljø utover det som er naturlig for denne type virksomhet. Tiltakene iverksatt i 2016 for å redusere foretakets reisevirksomhet, blant annet ved å ta i bruk nye digitale kommunikasjonsløsninger, har blitt videreført i 2017.

Organisasjon, likestilling og mangfold

Gassnova legger vekt på likestilling mellom kjønnene og likebehandling av alle medarbeidere. Ved rekruttering synliggjøres ønsket om god kjønnsbalanse, aldersspredning og mangfold og kvinner og personer med minoritetsbakgrunn oppfordres til å søke. Kvinneandelen i Gassnova har hatt en positiv utvikling og var i 2017 på 39 % med 16 kvinner av totalt 41 ansatte, mot 36,8 % i 2016. Foretaket har siden 1. januar 2016 vært ledet av en kvinnelig administrerende direktør og ledergruppen i foretaket bestod ved utgangen av 2017 av 2 menn og 4 kvinner. Kvinneandelen i styret i 2017 var 33 %. Styret anser fordelingen av menn og kvinner i foretaket som tilfredsstillende,

og har ikke funnet det nødvendig å iverksette spesielle tiltak med hensyn til likestilling. Alle konsernets ansatte er knyttet til Gassnova SF. Datterselskapet TCM Assets AS har ingen ansatte.

Styret er opptatt av at Gassnova innehar en kompetanse som er tilpasset foretakets oppgaver og utviklingsbehov. Foretakets rekrutteringsplan er i 2017 justert basert på forventninger knyttet til foretakets oppgaver, fratredelser i forbindelse med pensjonering samt behov for å forsterke foretakets kompetanse innen noen spesifikke områder.

Gassnova har en oppdragsorientert organisering med hovedfokus på gjennomføring av oppgavene knyttet til CLIMIT-programmet, TCM engasjementsoppfølging og planlegging av fullskala CO₂-håndtering. Videre har foretaket en stabsavdeling samt en kommunikasjonsavdeling. Arbeidet med planlegging av fullskala CO₂-håndtering er organisert som et prosjekt i avdeling for fullskala CCS. Avdelingen har i tillegg som oppgave å planlegge overgangen til utbyggings- og driftsfasen, samt tilrettelegge for og koordinere arbeidet med gevinstrealisering fra fullskala prosjektet.

Arbeidsmiljø

Styret har som målsetting at Gassnova skal ha et åpent, engasjerende og utviklende arbeidsmiljø, hvor muligheter for faglig og personlig utvikling skal bidra til å beholde, utvikle og tiltrekke dyktige medarbeidere. Gassnovas ansatte har lang industriell erfaring og høy faglig kompetanse. Den enkelte ansatte i Gassnova er avgjørende for foretakets måloppnåelse og leveranser. Styret er videre opptatt av behovet for samarbeid på tvers av avdelinger og fagkompetanser, som en viktig premisse for realisering av nytte og gevinster av de ulike oppgavene foretaket har.

Samarbeid med arbeidsmiljøutvalg (AMU), verneombud og de tillitsvalgte danner et viktig fundament for et godt arbeidsmiljø. Foretaket gjennomførte høsten 2017 en medarbeiderundersøkelse som vil danne et viktig grunnlag for det videre arbeidet med utvikling av organisasjonen og arbeidsmiljøet. Det tilrettelegges for fleksibel tilpasning av arbeidstiden.

Samfunnsansvar

Gassnova skal utøve sin virksomhet på en etisk forsvarlig, bærekraftig og ansvarlig måte, i tråd med gjeldende lover og regler og god praksis. Foretaket har særlig fokus på forebyggende tiltak rettet mot anti-korrupsjon og habilitetsspørsmål, både gjennom holdningskapende arbeid og mer åpenhet. Foretakets krav og forventninger er tydeliggjort i retningslinjer for foretakets arbeid med samfunnsansvar, samt retningslinjer og prinsipper for etikk, habilitet og varsling. Retningslinjene er åpent tilgjengelige via foretakets internettside.

Årsresultat

Gassnova SF (Morselskap) ble etablert med en innskuddskapital på 10 MNOK. Gassnovas SFs drift finansieres over statsbudsjettet. Foretaket har ikke erverv som formål. Gassnova SF fakturerer Olje- og energidepartementet for tjenester foretaket utfører for departementet, i tråd med avtalt budsjett. I tillegg har foretaket inntekter relatert til salg av tjenester til TCM DA. Foretakets kostnader består hovedsakelig av lønn, innleie av personell og kjøp av eksterne tjenester, reisekostnader, husleie og øvrig kontorhold.

Foretaket skal over tid gå resultatmessig i balanse. Det er derfor ikke fastsatt utbyttepolitikk for Gassnova SF ut over at årsoverskudd fra foretaket kan utbetales til staten som utbytte i samsvar med statsforetakslovens regler. Foretaksmøtet godkjenner anvendelse av årsoverskudd eller dekning av årsunderskudd.

TCM Assets AS (Datterselskap) har en innskuddskapital på 2 MNOK. Selskapet eier og leier ut anlegg for testing av CO₂-fangst.

Året 2017 ga et underskudd på 3 617 967 NOK for konsernet samlet. 2017 er første året med konsernregnskap. For Gassnova SF ga året 2017 et overskudd på 1 826 741 i 2017 mot et overskudd på 9 179 033 NOK i 2016.

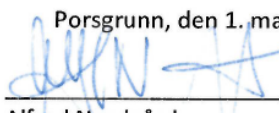

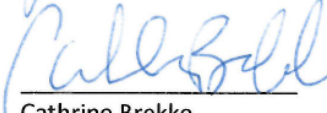

Konsernets bankbeholdning er ved utgangen av året 170 242 543 NOK, mens morselskapets bankbeholdning ved utgangen av året er 167 546 011 NOK. Den likviditetsmessige stillingen for konsernet og morselskapet ansees som god.

Konsernets og morselskapets bankinnskudd, kundefordringer og kortsiktige gjeld er direkte knyttet til virksomhetens daglige drift. Risikoen knyttet til at debitorer ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser anses å være lav. Det benyttes ikke finansielle derivater og virksomheten er i begrenset grad eksponert for valutarisiko.

Regnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er til stede.

Morten Ruud
Styrets leder

Porsgrunn, den 1. mars 2018

Alfred Nørdgård
Styremedlem
Trude Sundset
Administrerende direktør
Marianne Holmen
Nestleder
Trond Moengen
Styremedlem
Cathrine Brekke
Styremedlem
Ståle Aakenes
Ansattvalgt styremedlem

7.2 ÅRSREGNSKAP GASSNOVA

GASSNOVA SF - KONSERN

Morselskap				Konsern	
2017	2016		RESULTAT 01.01. - 31.12.		2017
256 921 779	139 352 119	Note	Inntekt		259 208 730
10 768 543	13 102 251	2,12	Annen driftsinntekt		23 072 112
267 690 322	152 454 370		Sum driftsinntekt		282 280 842
63 482 345	60 363 008	3,10,16	Lønnskostnad		63 482 345
54 350	211 257	5	Avskrivning driftsmidler		8 185 271
203 829 164	84 135 893	3,4,5,12	Annen driftskostnad		215 745 173
267 365 859	144 710 157		Sum driftskostnad		287 412 790
324 463	7 744 213		DRIFTSRESULTAT		(5 131 947)
1 515 620	1 440 115	6	Finansinntekter		1 527 323
(13 342)	(5 295)	6	Finanskostnader		(13 342)
1 502 278	1 434 820		Netto finans		1 513 981
1 826 741	9 179 033		RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD		(3 617 967)
-	-	15	Skattekostnad		-
1 826 741	9 179 033	9	ÅRSRESULTAT		(3 617 967)
			OVERFØRING		
1 826 741	9 179 033	9	Til annen egenkapital		(3 617 967)
1 826 741	9 179 033		Sum overføring		(3 617 967)

GASSNOVA SF - KONSERN

Morselskap				Konsern
2017	2016		BALANSE 31.12.	2017
		Note		
-	-	5	Bygninger	5 788 769
235 765	290 114	5	Anlegg	125 675 971
<u>235 765</u>	<u>290 114</u>	5	Driftsløsøre, inventar og kontormaskiner	<u>321 876</u>
			Sum varige driftsmidler	131 786 616
1	-	13	Aksjer i datterselskap	-
<u>1</u>	<u>-</u>		Sum finansielle eiendeler	<u>-</u>
235 766	290 114		SUM ANLEGGSMIDLER	131 786 616
1 584 690	1 260 836	12	Kundefordringer	1 584 690
9 816 012	98 712	7	Andre fordringer	10 792 797
<u>11 400 702</u>	<u>1 359 547</u>		Sum fordringer	<u>12 377 487</u>
167 546 011	99 532 507	8	Bankinnskudd	<u>170 242 543</u>
178 946 713	100 892 055		SUM OMLØPSMIDLER	182 620 030
179 182 479	101 182 169		SUM EIENDELER	314 406 646

GASSNOVA SF - KONSERN

Morselskap		Konsern	
2017	2016		2017
<u>10 000 000</u>	<u>10 000 000</u>	BALANSE 31.12.17	
10 000 000	10 000 000	Note	
		9	Innskuddskapital
			<u>10 000 000</u>
			10 000 000
		9	Annen egenkapital
<u>35 267 353</u>	<u>38 818 099</u>		<u>29 822 645</u>
35 267 353	38 818 099		29 822 645
			SUM EGENKAPITAL
<u>45 267 353</u>	<u>48 818 099</u>		<u>39 822 645</u>
		10	Pensjonsforpliktelse
<u>32 347 839</u>	<u>21 196 360</u>	14	Fjerningsforpliktelse
<u>0</u>	<u>0</u>		<u>134 000 000</u>
32 347 839	21 196 360		166 347 839
		12	Øvrig langsiktig gjeld
<u>0</u>	<u>0</u>		<u>4 079 186</u>
0	0		4 079 186
			SUM langsiktig gjeld
<u>32 347 839</u>	<u>21 196 360</u>		<u>170 427 026</u>
		12	Leverandørgjeld
<u>40 840 746</u>	<u>8 525 901</u>	8	Skyldige offentlige avgifter
<u>4 381 482</u>	<u>6 421 716</u>	11	Annen kortsiktig gjeld
<u>56 345 058</u>	<u>16 220 093</u>		<u>58 921 398</u>
101 567 286	31 167 710		104 156 975
			SUM KORTSIKTIG GJELD
<u>133 915 126</u>	<u>52 364 070</u>		<u>274 584 001</u>
			274 584 001
			SUM EGENKAPITAL OG GJELD
<u>179 182 479</u>	<u>101 182 169</u>		<u>314 406 646</u>
			314 406 646

Styret for GASSNOVA SF
Oslo, den 31.12.2017/ 01.03.2018

Morten Ruud
Styrets leder

Trond Moengen
Styremedlem

Marianne Holmen
Nestleder

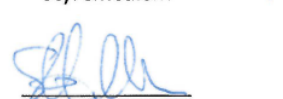
Cathrine Brekke
Styremedlem

Trude Sundset
Administrerende direktør

Alfred Nordgård
Styremedlem

Ståle Aakenes
Styremedlem

GASSNOVA SF - KONSERN

Morselskap		KONSERN	
2017	2016	KONTANTSTRØMSANALYSE	
2017	2016	2017	
		Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	
1 826 741	9 179 033	Årsresultat før skattekostnad	-3 617 967
	0	Periodens betalte skatt	0
54 350	211 257	Ordinære avskrivninger	8 185 271
	0	Reduksjon(+)/økning(-) varelager	0
-323 854	995 452	Reduksjon(+)/økning(-) kundefordringer	-323 854
32 314 845	4 491 746	Økning(+)/reduksjon(-) leverandørgjeld	32 328 194
5 773 992	2 133 712	Forskjell kostnadsført pensjon og inn-/utbetaling i pensjonsordning	5 773 992
28 367 432	-17 518 819	Endring andre tidsavgrensingsposter	28 364 400
68 013 505	-507 619	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	70 710 036
		Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter	
2 000 000	0	Innbetaling fra tilskudd	2 000 000
-2 000 000	0	Utbetaling ved kjøp av finansielle anleggsmidler	-2 000 000
0	0	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler	0
-1	-165 660	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	0
-1	-165 660	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	0
68 013 504	-673 279	Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter	70 710 036
99 532 507	100 205 786	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr. 01.01	99 532 507
167 546 011	99 532 507	Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter pr. 31.12	170 242 543

Noter til regnskapet for 2017

Note 1 - Regnskapsprinsipper

Gassnova SF ble stiftet av Den norske stat ved Olje- og energidepartementet, 3. juli 2007. Foretakets formål er å forvalte statens interesser knyttet til CO₂-håndtering (teknologiutvikling, fangst, transport, injeksjon, lagring av CO₂) og å gjennomføre de prosjekter som foretaksmøtet bestemmer. Det er en målsetting at foretakets arbeid skal resultere i kostnadsreduksjoner knyttet til CO₂-håndtering.

Gassnova SF skal gi råd til Olje- og energidepartementet i forhold til spørsmål vedrørende CO₂-håndtering. Gassnova SF skal legge til rette for at statens deltakelse i CO₂-håndteringsprosjekter kan nyttiggjøres best mulig av staten eller statlig eide enheter. Gassnova SF skal bidra til gjennomføring av «CLIMIT-programmet».

TCM Assets AS er et heleiet datterselskapet av Gassnova SF. Konsernregnskapet omfatter Gassnova SF og det 100 % eide datterselskapet TCM Assets AS. TCM Assets AS ble stiftet den 24.05.2017 og selskapet er konsolidert inn i konsernregnskapet fra dette tidspunkt.

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk. Foretaket er eiet 100 % av staten ved Olje- og energidepartementet. Gassnova har ikke erverv til formål og er således ikke skattepliktig.

Konsolideringsprinsipper

Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede regnskapsprinsipper for like transaksjoner i alleselskaper som inngår i konsernregnskapet. Alle vesentlige transaksjoner og mellomværende mellom selskaper i konsernet er eliminert.

Aksjer i datterselskaper er eliminert i konsernregnskapet etter oppkjøpsmetoden. Dette innebærer at det oppkjøpte selskaps eiendeler og gjeld vurderes til virkelig verdi på kjøpstidspunktet, og eventuell merpris ut over dette klassifiseres som goodwill.

Sammenlignbare tall

Det er ikke presentert omarbeidede sammenlignbare tall for konsernet eller utarbeidet proforma informasjon da denne informasjonen vil tilsvare tall presentert for Gassnova.

Klassifiserings- og vurderingsprinsipper

Omløpsmidler/Kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Anleggsmidler/Langsiktig gjeld

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Kostnader knyttet til fjerning og opprydding er estimert og balanseført i henhold til NRS.

Inntekter

Gassnova SF mottar bevilgninger fra staten for tjenester ytet for Olje- og energidepartementet i samsvar med foretakets formål. Tilskudd bevilges årlig av Stortinget og er presentert som inntekter i regnskapet. Opptjening skjer ved gjennomføring av aktiviteter. Kostnadene knyttet til disse aktivitetene regnskapsføres under andre driftskostnader.

Annen driftsinntekt regnskapsføres når den er opptjent, altså når krav på vederlag oppstår. Dette skjer når tjenesten ytes, i takt med at arbeidet utføres. Inntektene regnskapsføres med verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er bokført til historisk anskaffelseskost. Driftsmidlene avskrives årlig etter en lineær avskrivningssats hvor den økonomiske levetiden er lagt til grunn. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen.

Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lengre er til stede.

Fordringer

Fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning for forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Bankinnskudd, kontanter og lignende

Bankinnskudd, kontanter og lignende inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelsen.

Valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på transaksjonstidspunktet. Balanseposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på balansedagen. Valutagevinst/tap er regnskapsført som finansinntekt/kostnad.

Pensjoner

Foretakets ansatte eller medlemmer av pensjonsordninger som gir rett til fremtidige pensjonsytelser (ytelsesplaner).

En ytelsesplan er en pensjonsordning som ikke er en innskuddsplan. Ved regnskapsføring av pensjon som er ytelsesplan, kostnadsføres forpliktelsen over opptjeningsperioden i henhold til planens opptjeningsformel. Allokeringsmetode tilsvarende planens opptjeningsformel med mindre det vesentlige av opptjeningen skjer mot slutten av opptjeningsperioden. Lineær opptjening legges da til grunn. For pensjonsordninger etter lov om foretakspensjon anvendes således lineær opptjening.

Aktuarielle tap og gevinster (estimataavvik) som skyldes endringer i aktuariemessige forutsetninger eller grunnlagsdata føres direkte mot egenkapitalen.

Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsene og verdien av pensjonsmidler som er avsatt for betaling av ytelsene. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi.

Måling av pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene gjennomføres på balansedagen. Arbeidsgiveravgifter er inkludert i tallene, og er beregnet av netto faktisk underfinansiering.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er satt opp etter den indirekte modellen.

Note 2 - Driftsinntekter

Foretakets inntekter gjelder bevilgning fra Olje- og energidepartementet. Inntektene fra Olje- og energidepartementet fordeler seg som følger:

Morselskap		Konsern	
2017	2016	Inntekter	2017
85 295 200	76 059 200	Leieinntekter	2 286 951
171 626 579	63 292 918	Administrasjonstilskudd	85 295 200
		Tilskudd av CO ₂ -prosjekthåndteringsmidler	171 626 579
256 921 779	139 352 119	Sum inntekter	259 208 730

Morselskap		Konsern	
2017	2016	Annen driftsinntekt	2017
10 704 406	13 099 268	Salg av tjenester til Teknologisenter Mongstad (TCM DA)	10 704 406
0	0	Tilskudd OED Teknologisenter Mongstad (TCM DA)	12 303 569
64 137	2 983	Kompensasjon adm kostnader	64 137
10 768 543	13 102 251	Sum annen driftsinntekt	23 072 112

Alle inntekter er opptjent i Norge.

Datterselskapet TCM Assets AS er konsolidert fra selskapets stiftelse 24.05.2017. Selskapet var nystiftet på dette tidspunkt og har således ikke hatt inntekter tidligere.

Note 3 - Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte med mer.

Morselskap		Konsern	
2017	2016	Lønnskostnader	2017
46 232 452	43 897 305	Lønn	46 232 452
7 051 691	7 267 529	Arbeidsgiveravgift	7 051 691
7 975 655	7 287 507	Pensjonskostnader	7 975 655
2 222 547	1 910 666	Andre ytelser/personalkostnader	2 222 547
63 482 345	60 363 008	Sum lønnskostnader	63 482 345
39,1	36,9	Antall årsverk	39,1

Godtgjørelse til administrerende direktør

	Adm.dir
Lønn	2 147 591
Pensjonskostnader	216 295
Annen godtgjørelse	117 572

Administrerende direktør har krav på etterlønn i 6 måneder ut over oppsigelsestiden på 6 måneder dersom styret beslutter å avslutte arbeidsavtalen. Ved eventuell ansettelse i ny stilling skal etterlønnen reduseres forholdsmessig. For øvrig henvises det til punkt 6 om Etterlønsordninger i note 16 - Lederlønsrklæring.

Godtgjørelse til ledende personer og styret; Stilling		Samlet godtgjørelse
Torund Bryhn	Leder kommunikasjon og samfunnskontakt	1 446 804
Roy Vardheim	Engasjementsleder TCM DA	1 896 543
Tove Dahl Mustad	Leder Fullskala	1 682 825
Ingveig Slettebø	Leder Stab	1 677 363
Hans Jørgen Vinje	Leder Climit	1 676 466
Morten Ruud	Styrets leder	209 528
Marianne Holmen	Styrets nestleder	236 111
Alfred Nordgård	Styremedlem	200 111
Cathrine Brekke	Styremedlem	200 111
Trond Moengen	Styremedlem	200 000
Ståle Aakenes	Styremedlem	101 000

Samlet godtgjørelse til ledende ansatte inneholder utgifter til henholdsvis lønn, pensjon og annen godtgjørelse.

Det vises for øvrig til erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i note 16 - Lederlønsrklæring.

Revisor

Godtgjørelse (ekskl. mva) til Deloitte AS og samarbeidende selskaper fordeler seg slik:

Morselskap			Konsern
2017	2016		2017
80 100	66 953	Lovpålagt revisjon	80 100
14 210	8 283	Revisjonsrelaterte tjenester	14 210
68 676	104 890	Andre attestasjoner (CLIMIT og CO ₂ -håndteringsprosjektene)	68 676
0	28 396	Skatterådgivning	0
729 868	620 000	Andre tjenester utenfor revisjon *	729 868
892 854	828 522	Sum godtgjørelse revisor	892 854

* Gjelder skatte-, avgift- og regnskapsteknisk bistand fra Deloitte Advokatfirma AS og Deloitte AS knyttet til ny selskapsstruktur.

Note 4 - Andre driftskostnader

Morselskap			Konsern
2017	2016	Andre driftskostnader	2017
32 215 489	20 842 975	Andre driftskostnader knyttet til drift av Gassnova SF	32 215 489
171 613 676	63 292 918	Kostnad til CO ₂ prosjekthåndtering *	171 613 676
		TCM Assets AS	11 916 009
203 829 164	84 135 893	Sum andre driftskostnader	215 745 173

 * For 2017 gjelder dette Fullskala CO₂-håndtering, mens 2016 inkluderer også TCM engasjementsoppfølging da dette er bevilget som en del av administrasjonstilskuddet i 2017.

Note 5 - Anleggsmidler

Morselskap		Inventar og utstyr	Sum		
Anskaffelseskost pr. 01.01		4 616 191	4 616 191		
Tilgang		-	-		
Anskaffelseskost pr. 31.12		4 616 191	4 616 191		
Akkumulerte avskrivninger pr. 31.12		4 380 427	4 380 427		
Balanseført verdi pr. 31.12		235 765	235 765		
Avskrivninger i året		54 350	54 350		
Avskrivningstid		3-5 år	3-5 år		
Ikke balanseførte leieavtaler	2017		2016		
Årlig leiekostnad, ikke balanseført		3 590 394	3 501 656		
Leieperiode		1år	1år		
Konsern		Bygninger	Anlegg	Inventar og utstyr	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01		-	-	4 616 191	4 616 191
Anskaffelseskost 18.08.2017		4 700 000	129 200 000	100 000	134 000 000
Tilgang		1 400 873	4 280 900	-	5 681 773
Anskaffelseskost pr. 31.12		6 100 873	133 480 900	4 716 191	144 297 964
Akkumulerte avskrivninger pr. 31.12		312 104	7 804 929	4 394 315	12 511 348
Balanseført verdi pr. 31.12		5 788 769	125 675 971	321 876	131 786 616
Avskrivninger i året		312 104	7 804 929	68 238	8 185 271
Avskrivningstid		7 År	7 År	3-5 år	
Ikke balanseførte leieavtaler	2017				2016
Årlig leiekostnad, ikke balanseført*		5 147 391			3 501 656
Leieperiode		1år			1år

* Årlig leiekostnad ovenfor inkluderer faktisk bokført tomteleie for TCM Assets AS fra 18.08.2017 til 31.12.2017. Tomteleie på årsbasis utgjør kr 4.180.000,-.

 Anlegg og administrasjonsbygg med tilhørende løsøre ble 18. august 2017 overdratt til TCM Assets AS fra CO₂ Technology Centre Mongstad DA, som avviklet driften 17. august 2017. Anlegget er lokalisert på Mongstad i Lindås kommune. TCM Assets betalte ikke noe kontantvederlag for anleggene; vederlaget utgjør dermed summen av de forpliktelser som TCM Assets har pådratt seg ved overtakelsen. Anlegget ble på overdragelsestidspunktet verdsatt til 134 MNOK, tilsvarende fjerningsforpliktelsen. TCM Assets leier ut anlegget til et driftsselskap (TCM DA).

Note 6 - Finansposter

Morselskap		Konsern	
2017	2016	Finansinntekt	2017
1 496 746	1 414 697	Renteinntekt	1 508 449
18 874	25 419	Valutagevinst	18 874
1 515 620	1 440 115	Sum finansinntekt	1 527 323
2017	2016	Finanskostnad	2017
-15	1 783	Rentekostnad	-15
13 357	3 513	Valutatap	13 357
13 342	5 295	Sum finanskostnad	13 342

Note 7 - Andre kortsiktige fordringer

Morselskap		Konsern	
2017	2016	Andre kortsiktige fordringer består av:	2017
392 292	55 932	Forskuddsbetalte kostnader	392 292
9 423 720	42 780	Andre kortsiktige fordringer	10 400 504
9 816 012	98 712	Sum andre kortsiktige fordringer	10 792 797

Note 8 - Bundne midler

Morselskap		Konsern	
2017	2016	Bundne midler	2017
2 474 337	2 552 511	Skattetrekksmidler på egen konto	2 474 337
2 474 337	2 552 511	Sum bundne midler	2 474 337

Note 9 - Egenkapital
Morselskap

	Innskudds-	Annen egenkapital	Sum egenkapital
	kapital		
Egenkapital pr. 01.01	10 000 000	38 818 099	48 818 099
Aktuarielt tap/gevinst ført mot annen egenkapital (-/+)		(5 377 487)	(5 377 487)
Årets resultat		1 826 741	1 826 741
Egenkapital pr. 31.12	10 000 000	35 267 353	45 267 353

Annen egenkapital består av inneværende og tidligere års tilbakeholdte resultat, samt aktuarielt tap/gevinst ført direkte mot annen egenkapital.
Gassnova SF er eiet 100 % av staten ved Olje- og energidepartementet.

Konsern

	Innskudds-	Annen egenkapital	Sum egenkapital
	kapital		
Egenkapital pr. 01.01	10 000 000	38 818 099	48 818 099
Aktuarielt tap/gevinst ført mot annen egenkapital (-/+)		(5 377 487)	(5 377 487)
Årets resultat		(3 617 967)	(3 617 967)
Egenkapital pr. 31.12	10 000 000	29 822 645	39 822 645

Note 10 - Pensjonsforpliktelse

Foretakets ansatte er medlemmer av pensjonsordninger som gir rett til fremtidige pensjonsytelser (ytelsesplaner). Ytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønn ved oppnådd pensjonsalder. Foretaket er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon og ordningen oppfyller krav etter denne lov. Opptjente pensjonsrettigheter er sikret gjennom pensjonsordninger i Statens Pensjonskasse.

	2017	2016
Antall personer i ordningen	41	39
Aktive	38	37
Pensjonister	2	2

Årets pensjonskostnad	2017	2016
Nåverdi av pensjoner opptjent i perioden	8 071 852	6 856 810
Effekt av årets planendring	0	0
Rentekostnad av pensjonsforpliktelse	1 628 010	1 343 148
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	(1 639 395)	(1 297 761)
Administrasjonskostnad	120 000	121 632
Årets netto pensjonskostnad	8 180 466	7 023 830
Arbeidsgiveravgift	1 153 446	990 360
Årets netto pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift	9 333 912	8 014 190

Endring i pensjonsforpliktelse	31.12.2017	31.12.2016
Balansført pensjonsforpliktelse (over-) underfinansiering ved periodens begynnelse	21 196 360	19 301 069
Resultatført pensjonskostnad i perioden	9 333 912	8 014 190
Aktuarielt tap (gevinst) ført mot egenkapital ¹	5 377 487	(238 420)
Innbetalinger og utbetalt driftspensjon, inkl. AGA	(3 559 920)	(5 880 478)
Korrigerte kostnader inkl. AGA	0	0
Balansført pensjonsforpliktelse (over-) underfinansiering ved periodens slutt	32 347 840	21 196 360

1) Estimatavikket for 2016 inkluderer effekten av at antall personer i ordningen er økt med 5 personer.

Finansiell status	31.12.2017	31.12.2016
Pensjonsforpliktelse	74 328 473	62 842 864
Pensjonsmidler	45 978 044	44 265 861
Periodisert arbeidsgiveravgift	3 997 410	2 619 357
Netto pensjonsforpliktelse	32 347 840	21 196 360

Økonomiske forutsetninger	31.12.2017	31.12.2016
Diskonteringsrente	2,30 %	2,60 %
Forventet avkastning pensjonsmidler	4,00 %	3,60 %
Årlig forventet lønnsvekst	2,50 %	2,50 %
Årlig forventet regulering pensjon	1,50 %	1,50 %
Årlig forventet G-regulering	2,25 %	2,25 %
Forventet frivillig avgang før/etter 50 år	0,00 %	0,00 %
Uttakstilbøyelighet førtid (AFP)	0,00 %	0,00 %

Pensjonsmidlene består av investeringer i foretaksobligasjoner (OMF).

Note 11 - Annen kortsiktig gjeld

Morselskap		Annen kortsiktig gjeld består av:		Konsern
31.12.2017	31.12.2016			31.12.2017
5 036 151	4 647 018	Lønn, feriepenger o.l.		5 036 151
29 096 196	2 601 792	Påløpte kostnader		29 096 196
11 243 515	0	ACT EU-midler		11 243 515
10 969 196	8 971 282	Netto skyldig vedrørende CO ₂ -håndteringsprosjekter*		10 969 196
0	0	TCM DA - kortsiktig gjeld **		2 576 340
56 345 058	16 220 092	Sum annen kortsiktig gjeld		58 921 398

* Netto skyldig OED per 31.12.2017 er knyttet til Fullskala CO₂-håndtering.

** Beløpet er forskuttet anleggsleie fra TCM DA til TCM Assets knyttet til 2018.

Note 12 - Transaksjoner og mellomværende med nærstående parter

Resultatmessige transaksjoner

Morselskap					Konsern
2017	2016	Motpart	Resultatlinje	2017	
256 921 779	139 352 119	Tildelinger	OED	Inntekter	269 225 348
0	0	Leieinntekter	TCM DA	Inntekter	2 286 951
10 704 406	13 099 268	Salg av tjenester	TCM DA	Annen driftsinntekt	10 704 406
0	454 500	Viderefakturerte kostnader	TCM DA	Annen driftskostn.	0
267 626 185	152 905 887	Sum			282 216 705

Motparter

Olje- og energidepartementet (OED) er eier av Gassnova SF.

CO2 Technology Centre Mongstad DA (avviklet) og Technology Centre Mongstad DA (TCM DA) eies av Den norske stat ved Olje- og energidep., Statoil ASA, A/S Norske Shell, Sasol New Energy Holdings Pty Ltd. og Total E&P Norge AS. Statens andel forvaltes av Gassnova SF.

Transaksjoner

Tildelinger, herunder administrasjonstilskudd, faktureres i tråd med årlig bevilgning gitt i oppdragsbrev fra Olje- og energidepartementet.

Salg av tjenester til TCM DA faktureres i henhold til Participant's Agreement. I de tilfeller Gassnova SF har pådratt kostnader på vegne av

TCM DA er dette viderefakturert uten påslag. Leieinntekter faktureres fra TCM Assets AS til TCM DA, i henhold til inngåtte avtaler.

Mellomværende

	Kundefordringer	
	2017	2016
TCM DA	1 584 690	1 147 848
	Leverandørgjeld/Annen KG	
	2017	2016
TCM DA	2 576 340	165 629
	Øvrig langsiktig gjeld	
	2017	2016
TCM DA *	4 079 186	0

* Beløpet er forskuttet anleggsleie fra TCM DA til TCM Assets, som vil inntektsføres i 2019-2020.

Note 13 - Datterselskap

Datterselskap	Forretningskontor	Stemme/eieandel	Egenkapital 31.12.2017
TCM Assets	Porsgrunn	100 %	(5 444 707)

Gassnova SF har fått bevilget 2 MNOK til investering i TCM Assets AS. I konsernregnskapet er bevilgningen inntektsført som annen driftsinntekt.

I morselskapets regnskap har bevilgningen redusert kostprisen på aksjene.

Note 14 - Fjerningsforpliktelse

I henhold til inngått avtale mellom TCM Assets AS og Statoil ASA, er TCM Assets AS forpliktet til å fjerne anlegg og utstyr, samt utføre miljømessig oppryddingsarbeid ved opphør av driften ved teknologisenteret forutsatt at anleggene eller utstyret ikke ønskes overtatt av andre. I henhold til Prop. 129 S (2016-2017) og Innst. 401 S (2016-2017), vedtak XXIV har stortinget samtykket til at Olje- og energidepartementet kan pådra staten forpliktelser utover gitt bevilgning under kap. 1840, post 71, som følge av riving av anleggene ved TCM når dette eventuelt iverksettes.

Kostnader knyttet til fjerning og opprydding er estimert og balanseført i henhold til NRS. Beregningen baserer seg på en innhentet vurdering fra tredjeparts selskap.

Per 31. desember 2017 fremkommer fjerningsforpliktelsen knyttet til anlegg som vist nedenfor. Infrastruktur er splittet på infrastruktur og Infrastruktur – Lease, for å skille mellom den delen av anlegget som er egeneid og de eiendelene som eid av Statoil v/ Statoil Refinery Norway (SRN). Den estimerte fjerningsforpliktelsen er basert på at hele anlegget fjernes samtidig. Dette innebærer at hvis man ønsker å fjerne kun en del av anlegget, vil dette trolig bli dyrere enn kostnaden spesifisert per anlegg oppgitt i tabellen under. Det er ikke beregnet eller avsatt fjerningsforpliktelse for fjerning av bygninger (administrasjonsbygget), da det ikke er ventet at dette skal fjernes ved et eventuelt opphør av virksomheten.

(Beløp i NOK 1 000,-)

	Infrastruktur	Infrastruktur	Aminanlegg	Ammoniakk-	Total
		- lease		anlegg	
Bokført verdi/fjerningsforpliktelse 18.08	63 000	36 200	21 400	13 400	134 000
Bokført verdi 31.12	63 000	36 200	21 400	13 400	134 000

Note 15 - Skatt

Skattekostnader i konsernet knytter seg i sin helhet til datterselskapet TCM Assets AS.

Konsernet:

Årets resultat før skattekostnad	(3 617 967)
Permanente forskjeller	(3 826 740)
Endringer midlertidige forskjeller	<u>2 377 599</u>
Årets skattegrunnlag	(5 067 108)
Betalbar skatt på årets resultat	<u>0</u>

Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skattefordel:

	01.01.2017	31.12.2017	Endringer
Driftsmidler	0	(2 377 599)	2 377 599
Fremførbart underskudd	0	(5 067 108)	5 067 108
Midlertidige forskjeller, resultateffekt	0	(7 444 707)	7 444 707
Ikke balanseført utsatt skattefordel	0	7 444 707	(7 444 707)
Netto balanseført utsatt sk.fordel 23 %	0	0	0

Utsatt skattefordel er ikke regnskapsført/balanseført.

Note 16 - Lederlønnserklæring

Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i Gassnova SF

1. Utgangspunktet for foretakets lederlønnspolitikk

Styret i Gassnova SF mener de ansatte er foretakets viktigste ressurs og er opptatt av at foretaket tilbyr konkurransedyktige vilkår slik at foretaket tiltrekker seg og beholder dyktige medarbeidere. Retningslinjene for lederlønnsfastsettelsen er basert på «Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel» av 13. februar 2015, fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet. Ledende ansatte omfatter Administrerende Direktør og andre ledende ansatte, jf. Ot.prp. nr. 55 (2005–2006), som viser til regnskapsloven og allmennaksjelovens regler om «ledende ansatte». Lederlønningene i Gassnova SF fastsettes derfor ut fra følgende hovedprinsipper: Lederlønningene skal være konkurransedyktige, men foretaket skal ikke være lønnsledende. Foretaket skal tiltrekke seg og beholde gode ledere. Lønningene (summen av godtgjørelsene som mottas) skal normalt ligge rundt gjennomsnittet av lederlønninger for tilsvarende ledere i sammenlignbare virksomheter.

Det er styrets ansvar å fastsette retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Administrerende direktørs godtgjørelse fastsettes av styret. Administrerende direktør er ansvarlig for lønnsfastsettelsen i foretaket.

2. Hvem er omfattet av retningslinjene

Administrerende direktør og ledergruppen er direkte omfattet av retningslinjene.

3. Hvilken periode gjelder erklæringen for

Erklæringen gjelder for 2018. Prinsippene er ikke endret fra 2017. Administrerende direktør vil legge erklæringen til grunn for sitt arbeid etter behandlingen i styremøte i januar 2018.

Lederlønnspolitikken for 2017 har fulgt de retningslinjer som var inntatt i årsregnskapet for 2016.

4. Hovedprinsippene i foretakets lederlønnspolitikk

Fastlønnen skal være hovedelementet i ledernes lønn. Det gjelder ingen særskilte rammer for fastlønns størrelse, men fastlønnen skal være markedsmessig. Administrerende direktør skal være lønnsledende i foretaket. Det kan foretas årlige undersøkelser av lønn for sammenlignbare stillinger ved bruk av eksterne konsulenter og samarbeidspartnere.

I tillegg til fastlønnen kan lederne motta tilleggssytelser. Nedenfor kommenteres fastlønn og de enkelte tilleggssytelser som kan benyttes mer spesifikt.

4.1. Fastlønn

Fastlønnen er definert som brutto årslønn før skatt og før beregning av variabel lønn og andre tilleggssytelser.

4.2. Naturalytelser og andre særlige ordninger

Ledende ansatte kan ha naturalytelser som er vanlige for sammenlignbare stillinger som for eksempel fri telefon, bærbar-pc, fri bredbåndstilknypning og bruk, behovsprøvd bilgodtgjørelse og parkering. Som hovedregel søker foretaket å samle kompensasjon og ytelser gjennom lønnsystemet.

5. Pensjonsordninger

Foretakets pensjonsordning for alle ansatte er basert på Statens Pensjonskasses til enhver tid gjeldende regler for pensjonsalder og aldersgrense, og samlet kompensasjonsgrad skal ikke overstige 66 prosent av lønnen, dog begrenset opp til 12G. Dette ivaretas av foretakets medlemskap i Statens Pensjonskasse i medhold av vedtak i Forbruker- og administrasjonsdepartementet av 26.6.2007. Alle ansatte i foretaket har rett til AFP ved at foretaket er med i Statens Pensjonskasses ordning for dette (førtidspensjon).

6. Etterlønsordninger

I forhåndsavtale hvor Administrerende direktør fraskriver seg bestemmelsene om oppsigelsesvern i arbeidsmiljøloven kan det avtales sluttvederlag. Sluttvederlag skal ikke benyttes ved frivillig avgang med mindre det foreligger særlige grunner for det. Det henvises til avsnitt vedrørende sluttvederlag i «Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel» hvor samlet sluttvederlag og lønn i oppsigelsestiden i sum ikke bør overstige 12 månedslønner, samt retningslinjer for eventuell reduksjon av sluttvederlaget. I tråd med de samme retningslinjene kan det for øvrige ledende ansatte ikke inngås forhåndsavtale om sluttvederlag hvor kompensasjon ved fratredelse er endelig fastsatt. Det kan i stedet inngås forhåndsavtale om rimelig sluttvederlag som får virkning dersom den ansatte ikke bestriker oppsigelsen. For slikt sluttvederlag vil ovennevnte retningslinjer gjelde tilsvarende.

7.3 REVISJONSBERETNING GASSNOVA

Deloitte.

Deloitte AS
Dronning Eufemias gate 14
Postboks 221 Sentrum
NO-0103 Oslo
Norway

Tel: +47 23 27 90 00
Fax: +47 23 27 90 01
www.deloitte.no

Til generalforsamlingen i Gassnova SF

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Gassnova SFs årsregnskap som viser et overskudd i selskapsregnskapet på kr 1 826 741 og et underskudd i konsernregnskapet på kr 3 617 967. Årsregnskapet består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Gassnova SF per 31. desember 2017 og av foretakets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Gassnova SF per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av foretaket og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen og informasjon i Årsrapport Gassnova 2017, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Registrert i Foretaksregisteret
Medlemmer av Den norske Revisorforening
Organisasjonsnummer: 980 211 282

© Deloitte AS

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til foretakets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjons handlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjons handlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foretakets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om foretakets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at foretaket og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav*Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foretakets og konsernets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 1. mars 2018
Deloitte AS

Mette Herdlevær
statsautorisert revisor

8 ÅRSREGNSKAP TCM ASSETS AS

8.1 ÅRSREGNSKAP TCM ASSETS AS

Resultatregnskap for 2017 TCM ASSETS AS

	Note	2017
Leieinntekt		2 286 951
Tilskudd		10 303 570
Sum driftsinntekter		12 590 521
Avskrivning	4	(8 130 922)
Annen driftskostnad	1, 2	(11 916 010)
Sum driftskostnader		(20 046 931)
Driftsresultat		(7 456 410)
Annen renteinntekt		11 703
Sum finansinntekter		11 703
Netto finansposter		11 703
Ordinært resultat før skattekostnad	8	(7 444 707)
Skattekostnad på ordinært resultat	7, 8	0
Ordinært resultat		(7 444 707)
Årsresultat		(7 444 707)
Overføringer		
Udekket tap	11	(7 444 707)
Sum		(7 444 707)

Balanse pr. 31. desember 2017

TCM ASSETS AS

	Note	2017
EIENDELER		
Anleggsmidler		
Varige driftsmidler		
Bygninger	4	5 788 769
Anlegg, driftsløsøre og inventar	4	125 762 082
Sum varige driftsmidler		131 550 851
Sum anleggsmidler		131 550 851
Omløpsmidler		
Fordringer		
Andre fordringer		976 784
Sum fordringer		976 784
Bankinnskudd, kontanter og lignende	3	2 696 533
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		2 696 533
Sum omløpsmidler		3 673 317
Sum eiendeler		135 224 168

Balanse pr. 31. desember 2017

TCM ASSETS AS

	Note	2017
EGENKAPITAL OG GJELD		
Egenkapital		
Innskutt egenkapital		
Aksjekapital (2 000 000 aksjer à kr 1,00)	9, 10, 11	2 000 000
Sum innskutt egenkapital		2 000 000
Opptjent egenkapital		
Udekket tap	11	(7 444 707)
Sum opptjent egenkapital		(7 444 707)
Sum egenkapital	11	(5 444 707)
Gjeld		
Avsetning for forpliktelser		
Fjerningsforpliktelse	5	134 000 000
Sum avsetning for forpliktelser		134 000 000
Annen langsiktig gjeld		
Andre avsetninger	6	4 079 186
Sum annen langsiktig gjeld		4 079 186
Sum langsiktig gjeld		138 079 186
Kortsiktig gjeld		
Leverandørgjeld		13 349
Annen kortsiktig gjeld	6	2 576 340
Sum kortsiktig gjeld		2 589 689
Sum gjeld		140 668 875
Sum egenkapital og gjeld		135 224 168

I styret for TCM ASSETS AS
 PORSGRUNN, 01.03.2018

 Roy Vardheim
 Styrets leder

 Ingveig Slettebø
 Styremedlem

Noter 2017 TCM ASSETS AS

Regnskapsprinsipper

TCM Assets AS ble stiftet den 24. mai 2017. Formålet med TCM Assets er å eie CO2 fangst-anlegg på Teknologisenteret Mongstad og å leie ut anleggene til et driftsselskap, samt drive virksomhet som naturlig hører til dette, herunder administrasjon og tilretteleggelse for utvikling av testing- og forskningstjenester. Anlegg og administrasjonsbygg med tilhørende løsøre ble 18. august 2017 overdratt til TCM Assets AS fra CO2 Technology Centre Mongstad DA, som avviklet driften 17. august 2017. Anlegget er lokalisert på Mongstad i Lindås kommune. TCM Assets leier ut anlegget til et driftsselskap. Selskapets er administrert av Gassnova SF og forretningskontoret ligger i Porsgrunn kommune.

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med reglene for små foretak i regnskapsloven, samt god regnskapsskikk.

Resultatet er basert på perioden fra stiftelse frem til 31.12.2017.

Driftsinntekter

Leieinntekt regnskapsføres når den er opptjent, altså når krav på vederlag oppstår. Dette skjer når selskapet, i henhold til inngåtte avtaler, har krav på vederlag. Inntektene regnskapsføres med verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet.

TCM Assets AS mottar bevilgninger fra staten for å dekke sine kostnader knyttet til eiendomsskatt. Midlene bevilges årlig av Stortinget og er presentert som tilskudd i regnskapet. Kostnadene knyttet til eiendomsskatt regnskapsføres under andre driftskostnader.

Omløpsmidler/Kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Anleggsmidler/Langsiktig gjeld

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi dersom verdifallet ikke forventes å være forbigående. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på etableringstidspunktet.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er bokført til historisk anskaffelseskost. Driftsmidlene avskrives årlig etter en lineær avskrivningssats hvor den økonomiske levetiden er lagt til grunn. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lengre er til stede.

Fordringer

Fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning for forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Bankinnskudd, kontanter og lignende

Bankinnskudd, kontanter og lignende inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelsen.

Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 23% på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet og skattevirkningen er beregnet på nettogrunnlaget.

Note 1 - Ytelse til ledende personer

Ytelse til ledende personer

Det er ikke utbetalt lønn eller godtgjørelse i selskapet for 2017. Selskapet blir administrert av eier Gassnova SF.

Note 2 - Revisjon

Revisjon og andre tjenester

Kostnadsført revisjonshonorar for 2017 utgjør kr 0. Honorar for annen bistand utgjør kr 0.

Selskapet er nystiftet i 2017 og har derved ingen revisjonskostnader.

Note 3 - Bankinnskudd

Posten inneholder kun frie midler.

Note 4 - Spesifikasjon av varige driftsmidler

Spesifikasjon varige driftsmidler

	Bygninger	Anlegg	Driftsløsøre, inventar o.l	Sum
Anskaffelseskost 18.08.2017	4 700 000	129 200 000	100 000	134 000 000
Tilgang i året	1 400 873	4 280 900	0	5 681 773
Anskaffelseskost 31.12.2017	6 100 873	133 480 900	100 000	139 681 773
Akkumulerte avskr. 31.12.2017	(312 104)	(7 804 929)	(13 889)	(8 130 922)
Balanseført verdi pr. 31.12.2017	5 788 769	125 675 971	86 111	131 550 851
Årets avskrivninger	(312 104)	(7 804 929)	(13 889)	(8 130 922)
Økonomisk levetid	7 år	7 år	3 år	
Avskrivningsplan: Lineær	14,29 %	14,29 %	33,33%	

TCM Assets overtok administrasjonsbygg og anlegg for testing av CO2-fangst fra CO2 Technology Center Mongstad DA 18.08.2017. Selskapet betalte ikke noe kontantvederlag for anleggene; vederlaget utgjør dermed summen av de forpliktelser som TCM Assets har pådratt seg ved overtakelsen, bokført som fjerningsforpliktelse (se note 5). Anlegget ble på overdragelsestidspunktet verdsatt til 134 MNOK.

Note 5 - Fjerningsforpliktelse

I henhold til inngått avtale mellom TCM Assets AS og Statoil ASA, er TCM Assets AS forpliktet til å fjerne anlegg og utstyr, samt utføre miljømessig oppryddingsarbeid ved opphør av driften ved teknologisenteret forutsatt at anleggene eller utstyret ikke ønskes overtatt av andre. I henhold til Prop. 129 S (2016-2017) og Innst. 401 S (2016-2017), vedtak XXIV har stortinget samtykket til at Olje- og energidepartementet kan pådra staten forpliktelser utover gitt bevilgning under kap. 1840, post 71, som følge av riving av anleggene ved TCM når dette eventuelt iverksettes.

Kostnader knyttet til fjerning og opprydding er estimert og balanseført i henhold til NRS. Beregningen baserer seg på en innhentet vurdering fra tredjeparts selskap.

Per 31. desember 2017 fremkommer fjerningsforpliktelsen knyttet til anlegg som vist nedenfor. Infrastruktur er splittet på infrastruktur og Infrastruktur – Lease, for å skille mellom den delen av anlegget som er egeneid og de eiendelene som eid av Statoil v/ Statoil Refinery Norway (SRN). Den estimerte fjerningsforpliktelsen er basert på at hele anlegget fjernes samtidig. Dette innebærer at hvis man ønsker å fjerne kun en del av anlegget, vil dette trolig bli dyrere enn kostnaden spesifisert per anlegg oppgitt i tabellen under. Det er ikke beregnet eller avsatt fjerningsforpliktelse for fjerning av bygninger (administrasjonsbygget), da det ikke er ventet at dette skal fjernes ved et eventuelt opphør av virksomheten.

(Beløp i NOK 1 000,-)	Infrastruktur	Infrastruktur - Aminanlegg lease	Ammoniakk- anlegg	Total
Bokført verdi/fjerningsforpliktelse 18.08	63 000	36 200	21 400	134 000
Bokført verdi 31.12	63 000	36 200	21 400	134 000

Note 6 - Nærstående parter

Technology Centre Mongstad DA

Type	2017
Langsiktig gjeld	4 079 186
Kortsiktig gjeld	2 576 340
Sum gjeld	6 655 526

Beløpet er forskuttert anleggssleie fra TCM DA til TCM Assets AS, som vil inntektsføres over avtaleperioden på 3 år.

Note 7 - Skatt

Grunnlag for beregning av skatt	2017
Ordinært resultat før skattekostnad	(7 444 707)
+/- Årets endring i midlertidige forskjeller	2 377 599
Årets skattegrunnlag	(5 067 108)
Skattekostnad i resultatregnskapet	0
Betalbar skatt i balansen	0

Note 8 - Midl. forskjeller - Utsatt skatt/skattefordel

Utsatt skatt/utsatt skattefordel i balansen avsettes på grunnlag av forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier i henhold til norsk regnskapsstandard for skatt. Midlertidige skatteøkende og skattereduserende forskjeller som kan utlignes er nettoført.

Midlertidige forskjeller knyttet til:	24.05.2017	31.12.2017	Endring
Anleggsmidler	0	(2 377 599)	2 377 599
Skattemessig fremførbart underskudd	0	(5 067 109)	5 067 109
Netto forskjeller	0	(7 444 707)	7 444 707
Skattereduserende forskjeller som ikke kan utlignes	0	7 444 707	(7 444 707)
Sum midlertidige forskjeller	0	0	0
Utsatt skattefordel 31.12.17. basert på 23%	0	0	0

Utsatt skattefordel er ikke regnskapsført/balanseført.

Note 9 - Aksjekapital

Foretaket har 2 000 000 aksjer, pålydende kr 1, noe som gir en samlet aksjekapital på kr 2 000 000.

Det er kun en aksjeklasse i selskapet og alle eies av Gassnova SF.

Note 10 - Aksjonærliste

Foretakets aksjonærer pr 31.12.2017

Foretaket har 1 aksjonær.

Aksjonærens navn	Antall aksjer	Eierandel
Gassnova SF	2 000 000	100%
	2 000 000	100%

Note 11 - Egenkapital

Spesifikasjon egenkapital	Aksjekapital	Udekket tap	Sum
Stiftelse 24.05.2017	30 000		30 000
Emisjon 25.09.2017	1 970 000		1 970 000
Årets resultat		(7 444 707)	(7 444 707)
Egenkapital 31.12.2017	2 000 000	(7 444 707)	(5 444 707)

I samsvar med regnskapslovens § 3-3 bekreftes det at forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen av regnskapet. Selskapets egenkapital er tapt og styrets handleplikt iht. regnskapsloven § 3-5 er dermed trådd i kraft. Styret har sikret at selskapet har tilstrekkelige inntekter til å dekke sine forpliktelser, selv om aksjekapitalen er tapt. Styret bekrefter på denne bakgrunn at forutsetning om fortsatt drift er tilstede.

8.2 REVISJONSBERETNING TCM ASSETS AS

Deloitte.

Deloitte AS
Dronning Eufemias gate 14
Postboks 221 Sentrum
NO-0103 Oslo
Norway

Tel: +47 23 27 90 00
Fax: +47 23 27 90 01
www.deloitte.no

Til generalforsamlingen i TCM Assets AS

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert TCM Assets AS' årsregnskap som viser et underskudd på kr 7 444 707. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvise bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Styrets ansvar for årsregnskapet

Styret (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettvise bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for

vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.

- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 1. mars 2018
Deloitte AS

Mette Herdlevær
statsautorisert revisor

9 ÅRSREGNSKAP FOND FOR CO₂-HÅNDTERING

9.1 LEDELSESKOMMENTARER 2017

Formålet til Fond for CO₂-håndtering er å være en forutsigbar og langsiktig finansieringskilde for utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering. Fond for CO₂-håndtering hører under Olje- og energidepartementet (OED). Gassnova SF er ansvarlig for forvaltningen av midlene fra Fond for CO₂-håndtering. Fondets inntekter består av overføringer fra statsbudsjettet. Fondets kapital skal benyttes til tiltak som samsvarer med fondets formål, innenfor de føringer som OED fastsetter i oppdragsbrev og regelverk for tilskudd. Deloitte er revisor for fondet.

Årsregnskapet inneholder, i tillegg til ledelseskomentarer, oppstilling av bevilgningsrapportering med noter og oppstilling av fondsregnskap (resultat og balanse) med noter.

Fond for CO₂-håndtering startet 2017 med en beholdning i Norges Bank på kr 459 623 358. Fondet er blitt tilført kr 94 236 000 ved overføring fra OED i 2017 til CLIMIT-demo. CO₂ Technology Centre Mongstad DA ble avvirket i 2017. Sluttoppgjør av udisponerte innkalte midler knyttet til modifikasjoner og investeringer, kr 8 000 000, er tilført fondet og øremerket modifikasjoner og videreutvikling av nytt driftsselskap, TCM DA.

Beslutninger om tilskudd relatert til CLIMIT-demo tas av et programstyre som oppnevnes av Olje- og energidepartementet. I løpet av 2017 er det avholdt seks ordinære og to ekstraordinære programstyremøter hvor det totalt er bevilget kr 82 374 835 til 34 nye CLIMIT-demo prosjekter. Det er i løpet av året utbetalt kr 110 932 695 etter godkjente betalingsanmodninger fra pågående CLIMIT-demo prosjekter. I tillegg er det i 2017 utbetalt kr 8 428 125 til videreutvikling av TCM.

Fondets størrelse pr 31.12.2017 er kr 442 498 539, hvorav kr 335 707 664 gjelder CLIMIT-demo og kr 106 790 875 gjelder videreutvikling av TCM. Ved utgangen av året er samlede restforpliktelser kr 256 533 894; alt er relatert til CLIMIT-demo prosjekter. Frie CLIMIT-demo midler til utdeling er kr 79 173 770. Tilsvarende midler for utvikling av TCM er kr 106 790 875.

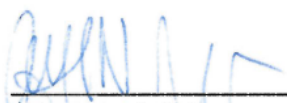
Det vises ellers til regnskapsoppstilling med noter for finansiell status samt årsrapport Gassnova 2017.

Det bekreftes at årsregnskapet gir et dekkende bilde og er gitt i henhold til gjeldende bestemmelser om økonomistyring i staten.

Porsgrunn, den 1. mars 2018

 Morten Ruud
 Styrets leder

 Alfred Nordgård
 Styremedlem

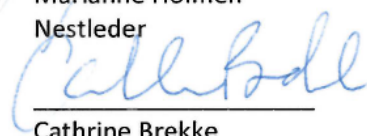
 Trude Sundset
 Administrerende direktør

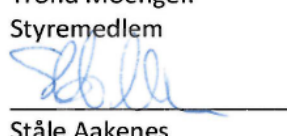
 Marianne Holmen
 Nestleder

 Trond Moengen
 Styremedlem

 Cathrine Brekke
 Styremedlem

 Ståle Aakenes
 Ansattvalgt styremedlem

9.2 ÅRSREGNSKAP FOND FOR CO₂-HÅNDBLING

Oppstilling av bevilgningsrapportering Fond for CO₂-håndtering

Årsregnskap for statlige fond er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.6 og Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016, punkt 8.

Fond for CO₂-håndtering ble etablert i 2015 som en videreføring av Fond for CLIMIT.

Fond for CO₂-håndtering er en formuesmasse (kapital) som er regnskapsmessig adskilt fra statens øvrige midler og der anvendelsen er bundet til et nærmere fastsatt formål med varighet utover et budsjettår. Fond har en forenklet rapportering til statsregnskapet. Betalingsformidling skal skje gjennom statens konsernkontoordning og likvidene skal oppbevares på oppgjørskonto i Norges Bank. Beholdninger på oppgjørskontoene overføres til nytt år.

Fondets regnskap for brutto inntekter og utgifter blir ført som et særregnskap utenfor statsregnskapet, se fondsregnskapet.

Oppstilling over bevilgningsrapporteringen viser hva som er rapportert i likvidrapporten fra fondet til statsregnskapet. Likvidrapporten viser fondets saldo og likvidbevegelser på fondets oppgjørskonto i Norges Bank.

Alle finansielle eiendeler og forpliktelser som fondet er oppført med i statens kapitalregnskap, vises i oppstillingens nedre del.

Gassnova SF har fullmakt til å pådra forpliktelser for Fond for CO₂-håndtering innenfor en disponibel ramme gitt i oppdragsbrevet. Budsjettert disponibel ramme for 2017 var på 260 496 000,-.

Det er utarbeidet en egen prinsippnote til fondsregnskapet.

Note A under viser hvilke tildelinger som er utbetalt over statsbudsjettet til Fond for CO₂-håndtering i 2017.

Beholdning rapportert i likvidrapport	Regnskap 2017
Inngående saldo på oppgjørskonto i Norges Bank	459 623 358
Endring i perioden	-17 124 820
Sum utgående saldo oppgjørskonto i Norges Bank	442 498 539

Beholdning rapportert i kapitalregnskapet (31.12)

Konto	Tekst	2017	2016	Endring
64.18.03	Ordinære fond (eiendeler)	442 498 539	459 623 358	-17 124 820
81.18.06	Beholdning på konto i Norges Bank	442 498 539	459 623 358	-17 124 820

Noter til bevilgningsrapportering for Fond for CO₂-håndtering

Note A Tildelinger av midler til fondet i regnskapsåret

Kapittelnavn / Post	Post	Årets tildelinger
Kapittel 1840 CO ₂ -håndtering / Post 50 Overføring til Fond for CO ₂ -håndtering		94 236 000
Sum tildelinger		94 236 000

Oppstilling av resultat for Fond for CO₂-håndtering

	Note	2017	2016
Overføring til fondet			
Overføring fra OED til Climit -demo	1	94 236 000	124 700 000
Overføring fra OED knyttet til videreutvikling av TCM DA	1		24 900 000
Tilbakeføring til OED knyttet til videreutvikling av TCM DA	1		-15 000 000
Overføring fra TCM DA knyttet til videreutvikling av TCM	1	8 000 000	
Sum overføringer til fondet		102 236 000	134 600 000
Overføringer fra fondet			
Overføringer av midler fra Fond for CO ₂ -håndtering	2,3,4	119 360 820	146 098 038
Sum overføringer fra fondet		119 360 820	146 098 038
Periodens resultat	5	-17 124 820	-11 498 038
Disponering			
Overføring av periodens resultat til opptjent fondskapital	5	-17 124 820	-11 498 038

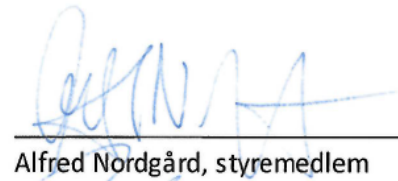
Oppstilling av balanse for Fond for CO₂-håndtering

	Note	31.12.2017	31.12.2016
Eiendeler			
Oppgjørskonto i Norges Bank	6	442 498 539	459 623 358
Sum eiendeler		442 498 539	459 623 358
Fondskapital			
Opptjent fondskapital	7	442 498 539	459 623 358
Sum fondskapital		442 498 539	459 623 358

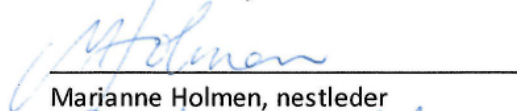
Porsgrunn, den 1. mars 2018

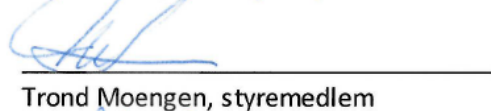
Morten Ruud, styrets leder

Alfred Nordgård, styremedlem

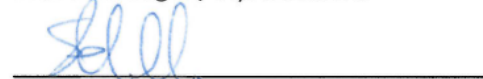
Marianne Holmen, nestleder

Trond Moengen, styremedlem

Cathrine Brekke, styremedlem

Ståle Aakenes, ansattvalgt styremedlem

Trude Sundset, adm. direktør

Fond for CO₂-håndtering Noter til fondsregnskap for 2017

Fondsregnskapet tilsvarer oppstillingen av virksomhetsregnskapet i årsregnskapet for statlige virksomheter. Fondets regnskap er utarbeidet etter kontantprinsippet. Dette innebærer at inntektene (overføringer til fondet) regnskapsføres når midlene innbetales på Fond for CO₂-håndterings konto i Norges Bank. Overføringer av tildelte midler regnskapsføres når overføringen utbetales fra fondets konto i Norges Bank. Resultatoppstillingen inneholder alle overføringer til og fra fondet i regnskapsåret. Periodens resultat er forskjellen mellom overføringer til fondet og overføringer fra fondet. Resultatet er overført til opptjent fondskapital i balanseoppstillingen.

Note 1 - Overføring til Fond for CO₂-håndtering

Fondet finansieres av bevilgninger over statsbudsjettet. Det er overført kr 94 236 000,- til CLIMIT-demo i 2017. CO₂ TCM DA ble avvirket i 2017 og udisponerte midler knyttet til modifikasjoner, kr 8 000 000,- ble tilført fondet og øremerket modifikasjoner og videreutvikling nytt driftsselskap, TCM DA. Sum overføring i 2017 utgjør kr 102 236 000,-.

Note 2 - Overføringer fra Fond for CO₂-håndtering knyttet til Climit-demo og gjenstående forpliktelser

Spesifikasjon nedenfor viser mottakere av overføring fra CLIMIT-demo i 2017 med fremtidige forpliktelser pr 31.12.2017:

Tilskuddsmottaker:	Tildelt:	Overført i 2017:	Overført totalt:	Tilbakeført CLIMIT i 2017:	Gjenstående forpliktelse:
Air Products AS	5 024 100	-	-	14 100	5 010 000
Aker Engineering & Technology	13 208 000	3 640 802	5 365 822	332 266	7 509 912
Aker Subsea AS	402 000	402 000	402 000		-
Alstom Norway AS	15 990 000	3 163 592	14 152 798	1 837 202	-
Arntzen de Besche Advokatfirma	1 373 000	-	-	1 373 000	-
Cauchois Consulting	520 000	-	-		520 000
CDI GLOBAL AS	2 517 000	-	-		2 517 000
Christian Michelsen Research AS	5 525 000	-	-		5 525 000
DNV GL	23 551 000	8 781 845	10 926 274	77 178	12 547 548
Envirogas AS	6 600 000	719 424	3 752 381		2 847 619
Fjell Technology Group	35 677 000	6 323 000	8 700 000		26 977 000
HYDROGEN MEM-TECH AS (tidl. Reinertsen AS)	58 526 000	13 133 511	53 132 239		5 393 761
IEA-GHG	300 000	149 836	237 299		62 701
Institutt for energiteknikk	2 986 000	-	-		2 986 000
International Research Institute of Stavanger	22 887 000	2 660 000	13 412 000		9 475 000
IOM LAW INGVILD OMBUDSTVEDT ADVOKATFIRMA	1 373 000	-	-		1 373 000
IOM LAW INGVILD OMBUDSTVEDT ADVOKATFIRMA	50 000	48 568	48 568	1 432	-
Island Offshore Subsea AS	1 096 000	-	-		1 096 000
Jordheim Holding AS	200 000	-	-		200 000
Miljøstiftelsen Bellona	252 000	152 000	152 000		100 000
Natur institutt for naturforskning, NINA	450 000	251 000	450 000		-
NOAH AS	6 851 000	-	-		6 851 000
Norcem AS	88 154 800	17 612 132	84 819 000		3 335 800
Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet NMBU	200 000	200 000	200 000		-
NTNU	22 463 000	7 319 745	22 460 235	2 765	-
Octico AS	2 734 000	428 210	428 210		2 305 790
Petrell AS	4 890 000	2 228 649	2 228 649		2 661 351
PS-initierte oppdrag	35 560 125	2 749 236	5 204 621	2 799 741	27 555 763
Salcape AS	200 000	-	-		200 000
Sintef Energi AS	30 422 810	6 888 000	8 489 000	245 200	21 688 610
Sintef Petroleum AS	40 184 000	5 083 565	8 930 643	28 366	31 224 991
Standard Norge AS	4 008 000	713 124	2 303 070		1 704 930
Statoil ASA	29 763 000	3 622 000	16 382 000	1 381 000	12 000 000
Stiftelsen Norges Geotekniske institutt	910 000	351 000	714 858		195 142
Stiftelsen NORSAR	18 210 000	5 649 000	11 676 428		6 533 572
Stiftelsen Sintef	69 227 000	14 259 198	25 290 077	28 730	43 908 193
Stiftelsen Tel-Tek	16 702 000	4 403 257	7 293 790	150 000	9 258 210
TOTAL E&P NORGE AS	2 970 000	-	-		2 970 000
Sum	571 956 835	110 932 695	307 151 962	8 270 979	256 533 894

Note 3 - Overføringer fra Fond for CO₂-håndtering og gjenstående forpliktelser

Total status pr 31.12.2017

Banksaldo 31.12.2017:	442 498 538,69
Forpliktelser CLIMIT-demo pr 31.12.2017:	256 533 893,66
Forpliktelser TCM DA pr 31.12.2017:	-
CLIMIT-demo gjenstående midler til tildeling pr 31.12:	79 173 770,03
TCM DA, gjenstående midler pr 31.12.17:	106 790 875,00

Note 4 - Overføring av midler fra Fond for CO₂-håndtering

For CLIMIT-demo er det i 2017 utbetalt kr 110 932 694,63 til ulike prosjekter.

Tildeling til nye CLIMIT-demo prosjekter i 2017 var kr 82 374 835,00.

Det er foretatt kr 8 428 125,00 i utbetalinger knyttet til TCM DA fra fondet i 2017.

Note 5 - Periodens resultat

Periodens resultat er på kr -17 124 820. Dette vises som en nedgang i bankbeholdningen i Norges Bank.

Note 6 - Bankbeholdning pr 31.12.2017

Beløpet viser innestående på Fond for CO₂-håndtering sin bankkonto pr 31.12.2017.

Note 7 - Fondskapital

	Fondskapital knyttet til CLIMIT- demo	Fondskapital knyttet til TCM	Total fonds- kapital
Fondskapital pr 1.1.2017	352 404 358	107 219 000	459 623 358
Årets endring i fondskapital:			
Periodens resultat	-16 696 695	-428 125	-17 124 820
Fondskapital pr 31.12.2017	335 707 664	106 790 875	442 498 539

9.3 REVISJONSBERETNING FOND FOR CO₂-HÅNDBTERING

Deloitte.

Deloitte AS
Dronning Eufemias gate 14
Postboks 221 Sentrum
NO-0103 Oslo
Norway

Tel: +47 23 27 90 00
Fax: +47 23 27 90 01
www.deloitte.no

Til styret i Gassnova SF

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Konklusjon

Vi har revidert regnskapet for Fond for CO₂-håndtering, som består av ledelseskommentarer, oppstilling av bevilgningsrapportering, balanse per 31. desember 2017 og resultatregnskap for det avsluttede regnskapsåret, og noter til regnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapspolicyer.

Etter vår mening gir det medfølgende regnskapet i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den økonomiske stillingen til Fond for CO₂-håndtering per 31. desember 2017, og av fondets økonomiske resultat for det avsluttede regnskapsåret i samsvar med kontantprinsippet og retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er ytterligere beskrevet under «*Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av regnskapet*». Vi er uavhengige av fondet i samsvar med de etiske kravene som er relevante for vår revisjon av regnskapet i Norge, og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Presisering – Grunnlag for regnskapsavleggelse

Vi gjør oppmerksom på prinsippnotene til regnskapet, som beskriver grunnlaget for regnskapsavleggelse. Regnskapet er utarbeidet av ledelsen i Gassnova SF med utgangspunkt i retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten og er avlagt etter kontantprinsippet. Som et resultat av dette anses ikke regnskapet å være egnet for andre formål. Vår konklusjon er ikke modifisert som følge av dette.

Styre og daglig leders ansvar for regnskapet

Styret og daglig leder i Gassnova SF (ledelsen) er ansvarlig for utarbeidelsen av regnskapet og for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med kontantprinsippet og retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten og for slik intern kontroll som ledelsen finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et regnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ledelsen er ansvarlige for å føre tilsyn med fondets finansielle rapporteringsprosess.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av regnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at regnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på regnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av fondets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Oslo, 1. mars 2018
Deloitte AS

Mette Herdlevær
statsautorisert revisor